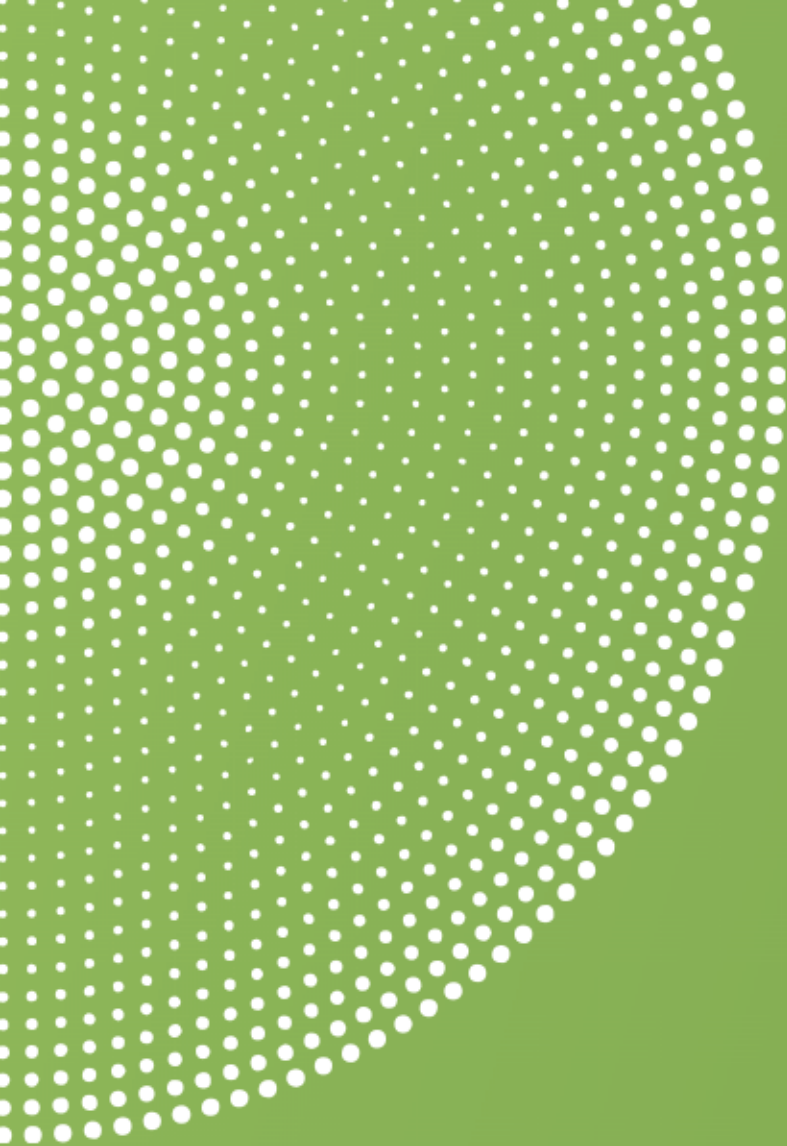

Jaarverslag 2018

Het honderddertiende boekjaar

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Personalia.....	3
Kerncijfers	4
Bericht van de Raad van Commissarissen.....	5
Verslag van de Directie	7
Solvabiliteitspositie	12
Liquiditeit.....	13
Gevoeligheidsanalyses	14
Code Duurzaam Beleggen	14
Corporate Governance	14
Risicobeheer	15
Vooruitzichten 2019.....	15
Jaarrekening.....	17
Balans	17
Winst- en Verliesrekening	19
Kasstroomoverzicht	21
Grondslagen voor waardering, resultaatbepaling en presentatie	22
Toelichting op de Balans.....	27
Toelichting op de Winst- en Verliesrekening.....	36
Risicoparagraaf	42
Winstbronnen.....	48
Overige gegevens	46
Bestemming van de Winst	49
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	50

Personalia

Raad van Commissarissen

Mr. P.M. (Peter) Auf dem Brinke, voorzitter

Drs. S.A. (Sibylla) Bantema EMFC RC, vicevoorzitter

Prof. dr. M.M. (Marcel) Levi MD PhD

Drs. E. (Erik) Muetstege

Directie

Drs. G.Th. (Gilbert) Pluym AAG, algemeen directeur

Drs. S.N. (Seada) van den Herik, directeur

Management

J.J. (Joke) Verbaan AAG, operationeel manager

Geneeskundig adviseurs

Drs. ir. H.C. (Hans) Ablij, internist

Drs. A. (André) Gaasbeek, internist

Drs. G. (Gijs) Willemsen, internist

Accountant

KPMG Accountants N.V.

Kerncijfers

(bedragen x € 1.000)

	2018	2017	2016	2015 ¹⁾	2014 ¹⁾	2013 ¹⁾
Bruto premies periodiek	5.550	5.547	6.082	6.220	6.491	6.449
Bruto premies ineens	24	13	29	18	58	111
Bruto premies totaal	5.574	5.560	6.111	6.238	6.549	6.560
Bruto kapitaalproductie	39.859	82.532	92.198	87.776	99.405	64.455
Netto kapitaalproductie	-21.435	6.271	23.385	20.289	34.512	4.027
Bruto verzekerd bedrag	716.161	738.379	732.108	707.820	684.593	646.968
Technische voorziening e.r.	28.036	29.071	30.959	32.108	32.895	33.623
Beleggingen balanswaarde ultimo	81.469	85.189	91.053	90.684	93.370	89.483
Solvabiliteit vereist volgens Solvency II	18.031	24.397	23.484	-	-	-
Solvabiliteit aanwezig volgens Solvency II ²⁾	54.542	59.466	60.892	-	-	-
Solvabiliteit in % volgens Solvency II ²⁾	302%	244%	259%	-	-	-
Solvabiliteit vereist volgens Solvency I	-	-	-	3.600	3.600	3.400
Solvabiliteit aanwezig volgens Solvency I ³⁾	-	-	-	61.651	63.383	60.969
Solvabiliteit in % volgens Solvency I ³⁾	-	-	-	1713%	1761%	1793%
Balanstotaal	94.487	102.743	103.978	109.136	112.504	110.036
Premieomzet	5.574	5.560	6.111	6.238	6.549	6.560
Opbrengst uit beleggingen	9.887	13.058	14.430	9.785	8.256	3.936
Totale omzet	15.461	18.618	20.541	16.023	14.805	10.496
Acquisitiekosten	408	338	411	338	337	307
Beheers- en personeelskosten	1.603	1.454	1.311	1.264	1.179	1.219
Provisie van herverzekeraars	-26	-27	-26	-28	-34	-33
Bedrijfskosten totaal	1.985	1.765	1.696	1.574	1.482	1.493
Bruto uitkeringen	4.869	7.439	5.396	5.075	5.522	5.432
Winst bestemd voor cedenten	677	509	669	870	916	1.046
Resultaat technische rekening	381	614	851	1.013	820	1.252
Netto winst	5.775	9.327	10.345	6.922	7.055	3.012
Dividend	2.400	3.750	5.100	6.900	6.900	3.000

1) In 2015 is een stelselwijziging doorgevoerd voor de toerekening van interest aan de technische rekening.

Dit is niet in de voorgaande jaren verwerkt omdat de invloed van deze wijziging niet van materieel belang is.

2) Op basis van EIOPA-curve exclusief volatility adjustment, zonder toepassing van overgangsmaatregelen.

De vermelde aanwezige solvabiliteit is na dividend. Het vermelde bedrag van de aanwezige solvabiliteit in 2016 is aangepast ten opzichte van het vermelde bedrag in het jaarverslag 2016. Het genoemde bedrag van 2016 is nu de aanwezige solvabiliteit na dividend. De vermelde solvabiliteitsratio van 2016 is als gevolg daarvan ook aangepast.

3) Vóór dividenduitkering.

Bericht van de Raad van Commissarissen

Algemeen

De Raad van Commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op en advies te geven over het door de directie gevoerde beleid en daarnaast toezicht te houden op de strategie van De Hoop en de algemene gang van zaken.

Jaarrekening

De jaarrekening is opgemaakt door de directie en gecontroleerd en van een goedkeurende verklaring voorzien door KPMG Accountants N.V.

Wij bespraken de jaarrekening met de directie in aanwezigheid van de accountant en stellen de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor deze vast te stellen. Wij kunnen ons verenigen met het voorstel van de directie € 2.400.000 uit te keren als dividend en het resterende bedrag van € 3.375.000 toe te voegen aan de Overige reserve.

Tevens stellen wij de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor de directie voor wat haar beheer betreft en de Raad van Commissarissen voor wat zijn toezicht betreft te dechargeren.

Samenstelling

De Hoop heeft vier commissarissen, ieder met een specifieke expertise en achtergrond. Nieuwe commissarissen worden geselecteerd en voor benoeming voorgedragen op basis van een door de Raad van Commissarissen goedgekeurd profiel.

In 2018 waren commissarissen mevrouw drs. S.A. Bantema EMFC RC en de heer drs. E. Muetstege volgens rooster aan de beurt van aftreden. De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft hen herbenoemd als commissarissen voor een nieuwe termijn van vier jaar.

Alle commissarissen hebben de eed of belofte financiële sector afgelegd zoals is voorgeschreven in de wettelijke Regeling eed of belofte financiële sector 2015. Hiervan zijn schriftelijke verklaringen opgemaakt.

Vergaderingen

De Raad van Commissarissen heeft in het verslagjaar drie keer vergaderd, waarvan één keer in aanwezigheid van zowel de externe accountant als de externe actuaris. Alle commissarissen hebben aan deze vergaderingen deelgenomen. Er is in 2018 geen sprake geweest van frequente afwezigheid van een of meer leden van de Raad van Commissarissen bij de vergaderingen.

In aanwezigheid van de directie is in het verslagjaar onder meer gesproken over de algemene en financiële gang van zaken, de beleggingen, de resultaten en de jaarrekening 2017, de ondernemingsstrategie, de marktontwikkelingen en de maatschappelijke functie van De Hoop.

Ook zijn de rapportages van de actuariële functie, risk management, interne audit en compliance besproken in aanwezigheid van de desbetreffende sleutelfunctionarissen.

Verder is onder meer nog gesproken over de Own Risk and Solvency Assessment 2018 (ORSA), de OPIT-scan 2018 door DNB, de risicoanalyse van De Hoop door DNB, en het beloningsbeleid en de uitvoering daarvan.

Ook heeft een periodieke evaluatie plaatsgevonden van een aantal beleidsstukken: het kapitaalbeleid, het beleggingsbeleid, beleid sleutelfuncties Solvency II, risicomanagementbeleid, compliance beleid, actuariële beleid, auditbeleid, alsmede het directiereglement.

De op onderdelen herziene beleidsstukken hebben waar nodig de goedkeuring van de Raad van Commissarissen gekregen.

De opdrachtbevestiging accountantscontrole 2018, het controleplan en de rapportage van de externe accountant alsmede de rapportage van een externe actuaris met betrekking tot de review op de werkzaamheden van de actuariële functie, zijn in hun aanwezigheid besproken.

De Raad van Commissarissen heeft ook buiten aanwezigheid van de directie overleg gehad. Verder heeft de Raad van Commissarissen buiten aanwezigheid van de directie overleg gehad met de externe accountant, alsook met de interne audit- en compliancefuncties.

Met de directie is gesproken over de voorgenomen kantoorverhuizing van De Hoop binnen Den Haag in de loop van 2019, en over verkoop van de vastgoedportefeuille, waarvan de opbrengst zal worden geherinvesteerd in andere vastgoedbeleggingen.

Eind 2018 is er een nadere kennismakingsbijeenkomst geweest van commissarissen met de medewerkers van De Hoop.

Eveneens eind 2018 is het De Hoop Leven fonds opgericht. Doelstelling van dit fonds is het steunen van onderzoek op het gebied van moeilijk (her)verzekerbare medische overlijdensrisico's. De Hoop wil als herverzekeraar van dergelijke risico's ook langs deze weg verdere invulling geven aan haar maatschappelijke functie.

De heren Marcel Levi en Peter Auf dem Brinke (lid respectievelijk voorzitter van de Raad van commissarissen) hebben zitting in de Adviescommissie van het De Hoop Leven fonds.

In het verslagjaar heeft de Raad van Commissarissen opnieuw zijn eigen functioneren, met inbegrip van dat van de voorzitter, geëvalueerd. De uitkomsten hiervan zijn in een rapportage vastgelegd en eind 2018 door commissarissen besproken. Eens per drie jaar (de eerstvolgende keer in 2019) vindt deze zelfevaluatie plaats onder externe begeleiding.

Tot slot

De Raad van Commissarissen spreekt zijn dank uit jegens de medewerkers en de directie van De Hoop voor hun inzet en voor de behaalde resultaten in het verslagjaar.

's-Gravenhage, 5 april 2019

Namens de Raad van Commissarissen,
Peter Auf dem Brinke, voorzitter

Verslag van de directie

In dit verslag zijn alle bedragen, tenzij anders vermeld, in eenheden van duizend euro.

N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" (verder De Hoop) is een herverzekeringsmaatschappij. Statutair is vastgelegd dat de aandelen van de vennootschap in handen zijn van Nederlandse levensverzekeraars. De aandelen zijn niet vrij verhandelbaar. Er zijn drie aandeelhouders, namelijk Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V., AEGON Levensverzekering N.V. en Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „s-Gravenhage" U.A. De organisatie heeft 6,5 FTE medewerkers in dienst per 31 december 2018.

Missie

De Hoop heeft als missie om het aantal levensverzekeringsaanvragen dat op medische gronden wordt afgewezen tot een minimum te beperken. Al sinds de oprichting in 1905 benadrukt De Hoop de maatschappelijke verantwoordelijkheid van verzekeraars en maakt zij zich hard voor kwetsbare doelgroepen in de samenleving. De Hoop is gespecialiseerd in moeilijk verzekerbare medische risico's en biedt verzekeraars de mogelijkheid tot herverzekeren. Zo kan elke verzekeraar een sociaal en maatschappelijk verantwoord acceptatiebeleid voeren en kunnen ook mensen met een medische aandoening een goede levensverzekering afsluiten.

Kernactiviteit

De Hoop richt zich op de individuele levensverzekeringsmarkt en dan vooral op het segment van de overlijdensrisicoverzekeringen in Nederland, België, Frankrijk en op de eilanden Curaçao, Aruba en Sint Maarten.

Ontwikkelingen in 2018

Marktontwikkelingen

In 2018 is de verplichte overlijdensrisicoverzekering voor hypotheek met een Nederlandse Hypotheekgarantie afgeschaft. Dit heeft geleid tot een sterke daling van het aantal overlijdensrisicoverzekeringen dat is afgesloten in dit segment. Personen met een verhoogd medisch risico zullen in het algemeen een hogere premie betalen. Het wegvallen van de verplichting om een overlijdensrisicoverzekering af te sluiten, lijkt tot gevolg te hebben dat deze verzekering vaker achterwege wordt gelaten bij het aangaan van een hypotheek. Een zorgwekkende ontwikkeling, want een overlijdensrisicoverzekering is juist voor deze kwetsbare groep van groot belang. De rol van financieel adviseurs is hierin bepalend. Zij zullen hun klanten goed moeten wijzen op de risico's die zij lopen bij het achterwege laten van een overlijdensrisicoverzekering.

Business development

In 2018 zijn er diverse activiteiten ontwikkeld om De Hoop meer te profileren als belangrijke partner voor verbetering van verzekerbaarheid van mensen met een chronische ziekte. In een aantal strategiesessies zijn kernactiviteiten geformuleerd met als doel om mensen met een medische aandoening beter te informeren op welke manier hun verhoogd medisch risico bij De Hoop herverzekerd kan worden. Daarbij is een traject ingezet gericht op het versterken van samenwerking met relevante partijen naamsbekendheid en website. In begin 2019 heeft dit geleid tot een nieuwe samenwerking met Quantum Leben en TAF.

Door een samenwerking tussen het Verbond van Verzekeraars en het Integraal Kankercentrum Nederland (IKNL) is een verbeterd model voor acceptatie van borstkankerpatiënten bij levensverzekeraars geïmplementeerd. Dit heeft in ieder geval geleid tot een verhoogd begrip bij de acceptatie van deze groep verzekerden. De Hoop kan al vele jaren een groot deel van borstkankerpatiënten een aanbieding doen. De beschikbare data van het IKNL en onze eigen expertise worden gebruikt bij het acceptatieadvies door de medisch adviseurs van De Hoop.

In maart heeft De Hoop een bijdrage geleverd aan een bijeenkomst voor financieel adviseurs waarin het onderwerp "Bijzondere risico's" centraal stond. Het onderwerp liet vooral zien dat maatwerkoplossingen voor bijzondere risico's gewenst zijn, maar dat niet iedere verzekeraar in staat is om dit maatwerk te bieden.

In 2018 besloten om een eigen fonds op te starten: het De Hoop Leven Fonds. Dit fonds zal onderzoek naar medische aandoeningen gaan steunen en in het specifiek de verzekeraarbaarheid van medische aandoeningen. Op deze wijze wil De Hoop van nog grotere betekenis zijn voor mensen die chronisch ziek zijn of in het verleden ziek zijn geweest. Het fonds is ondergebracht bij de koepelstichting Ars Donandi.

Organisatie

Binnen de organisatie is een aantal stappen gezet om processen efficiënter in te richten. De financiële rapportages worden vanaf 2018 uit een nieuw financieel pakket gegenereerd en de rekening-courantverwerking is volledig geautomatiseerd. Ook zijn alle processen opnieuw beschreven en waar nodig aangepast en zijn alle interne controles vastgelegd.

De Hoop huurt haar kantoor van de Onderlinge 's-Gravenhage. De Onderlinge 's-Gravenhage heeft besloten om in 2019 te gaan verhuizen naar een ander pand. De Hoop heeft aangegeven om mee te verhuizen naar de nieuwe locatie. Deze verhuizing zal in de loop van 2019 plaatsvinden.

Aan het eind van het jaar hebben de leden van de Raad van Commissarissen een bezoek gebracht om persoonlijk kennis te maken met de medewerkers en de medisch adviseurs en verder kennis te nemen van diverse administratieve processen. Deze ontmoeting werd door alle partijen als positief en informatief ervaren en zal in 2019 een vervolg krijgen.

Beleggingen

De vastgoedportefeuille, die relatief klein was en bestond uit courante huurwoningen is in de loop van 2018 verkocht. Een belangrijke reden was dat er forse investeringen moesten worden uitgevoerd om de woningen te verduurzamen. Ook het beheer van een kleine portefeuille bleek niet houdbaar. De opbrengst van het vastgoed is geherinvesteerd in een hypotheekfonds.

Resultaten 2018

Het aantal aanvragen nam in 2018 af met 52%. Het aantal nieuwe verzekeringen in 2018 bedroeg 359 (2017: 746). De kapitaalproductie nam met 52% af van € 82.532 tot € 39.859. De geboekte premies (vóór herverzekering) daalden met 9,0%.

De omvang van de portefeuille (verzekerd bedrag) nam in het boekjaar af met € 21.435 tot € 716.161 (2017: € 737.596).

De Hoop heeft in 2018 een positief resultaat geboekt. De winst na belastingen bedroeg € 5.775 (2017: € 9.327), mede veroorzaakt door verkoopopbrengsten van beleggingen.

De bedrijfskosten zijn met € 220 gestegen (ten opzichte van 2017: 12,5%). De beheers- en personeelskosten zijn met € 149 (10,2%) gestegen. Het resultaat op technische grondslagen was met € 1.445 hoger dan in 2017 (€ 1.264). Het resultaat op interest was in 2018 positief (€ 165; 2017: € 205). De discretionaire winstdeling ten gunste van cedenten is vastgesteld op € 677 (2017: € 509).

Het vereiste kapitaal onder Solvency II (SCR) bedraagt € 18.031. Volgens de Solvency II-regelgeving wordt het beschikbaar vermogen, the eligible own funds, hierna EOF, vastgesteld na uitkering van het voorgestelde dividend ad € 2.400. Het EOF bedraagt € 54.542; de solvabiliteitsratio is gelijk aan 302%.

Kerngegevens

Uit onderstaande kerngegevens blijkt de financiële positie van de onderneming. (bedragen x € 1.000).

Premie-inkomen voor aftrek herverzekering

Het premie-inkomen vóór aftrek herverzekering steeg met 0,3% (2017: -9,0%) tot € 5.574 (2017: € 5.560).

Premie-inkomen voor aftrek herverzekering	2018	2017
Periodieke premies	5.550	5.547
Premie ineens	24	13
Totaal	5.574	5.560

De premiestand daalde met 2,8% (2017: -6,8%) tot € 5.599 (2017: € 5.760). Een belangrijke oorzaak van de daling van de premiestand is dat in de portefeuille een verschuiving plaatsvindt van een combinatie van verzekeringen met spaarelement en risicoverzekeringen naar overlijdensrisicoverzekeringen die zowel tegen gelijkblijvende premie als tegen eenjarige risicopremies worden gefinancierd. Vooral de laatste financieringsvorm leidt bij aanvang van de verzekering tot lagere premies.

Verzekerd bedrag

De verzekeringsportefeuille is met 2,9% (2017: +0,9%) gedaald. De kapitaalproductie daalde met 51,7% (2017: daling van 10,5%); het verval daalde met 15,3% (2017: +6,0%). Over een periode van vijf jaar is de verzekeringsportefeuille autonoom gegroeid van € 646.968 tot € 716.161. Dat is een toename van 10,7% in vijf jaar tijd (gemiddeld 2,1% per jaar).

Stand van de verzekeringsportefeuille	2018	2017
Stand verzekerd bedrag op 1 januari	737.596	732.108
Productie	39.859	82.532
Verval	-62.392	-73.694
Valutaverschil	1.098	-3.350
Stand verzekerd bedrag op 31 december	716.161	737.596

Beleggingen

De beleggingen (exclusief depots) bedroegen € 81.469 (2017: € 85.189). De balanswaarde van de aandelen per 31-12-2018 steeg naar € 49.258 (2017: € 46.247). In 2018 zijn aandelen verkocht en herbelegd in een hypotheekfonds. De balanswaarde van de obligaties daalde door de verkoop van obligaties (Italiaanse overheid) naar € 32.211 (2017: € 33.742). De balanswaarde van de liquide middelen per 31-12-2018 bedroeg € 7.201 (2017: € 10.966).

	2018	2017
Balanswaarde op 31 december van de beleggingen en liquide middelen	88.670	96.155
De opbrengst van deze activa bedraagt	3.101	3.588
Direct rendement op vaste eigendommen en aandelen	3,36%	3,98%
Direct rendement op vastrentende waarden	4,33%	4,22%
Direct rendement op liquide middelen	-0,17%	-0,08%

Resultaat technische rekening

	2018	2017
Resultaat op interest	165	205
Resultaat op kosten	-865	-596
Resultaat op sterfte en bijverzekeringen	1.693	995
Resultaat op mutaties	523	660
Resultaat op grondslagen	1.516	1.264
Overige technische baten en lasten	-458	-141
Discretionaire winstdeling	-677	-509
Totaal	381	614

Het resultaat technische rekening is met € 233 gedaald ten opzichte van 2017. De belangrijkste oorzaak van de daling was een nagekomen claim op eerdere jaren. Het resultaat op kosten nam nadelig toe met -€ 269 door hogere bedrijfskosten. Voorts was het resultaat op sterfte beter (+€ 698) dan in 2017.

Uitkeringen

De uitkeringen vóór aftrek herverzekering daalden met 34,5% en worden hierna gespecificeerd.

	2018	2017
De volgende uitkeringen (vóór aftrek herverzekering) zijn geboekt:		
Uitkeringen bij overlijden	2.602	4.792
Uitkeringen bij expiratie	938	922
Uitkeringen van renten	835	860
Afkopen	494	865
Totaal	4.869	7.439

In 2018 hebben zich geen bijzonder grote uitkeringen ineens voorgedaan. In 2017 heeft een uitkering in verband met overlijden plaatsgevonden ter grootte van € 2.000 (bruto). Deze uitkering heeft de hoogte van de uitkeringen over het jaar 2017 sterk bepaald.

Winst bestemd voor cedenten

Belangrijke uitgangspunten voor winstdeling is een positief technisch resultaat en het sterfteresultaat in het bijzonder. Bij een positief resultaat op sterfte kan de directie besluiten een deel van het resultaat als winst aan cedenten uit te keren.

De volgende bedragen zijn ter beschikking gesteld:

	2018		2017	
Sterftewinsttaandeel, % van het sterfteresultaat	677	40%	509	50%

Winst, belasting en winstverdeling

	2018	2017
Resultaat vóór belasting	7.620	12.257
Belasting met betrekking tot de winst	-1.845	-2.930
Winst na belasting	5.775	9.327

Het effectieve belastingtarief in 2018 bedroeg 24,22% (2017: 23,9%). Het toepasselijk belastingtarief is 25%.

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt voorgesteld het winstsaldo als volgt te verdelen:

	2018	2017
Dividend	2.400	3.750
Storting in de Overige reserve	3.375	5.577
Winst na belasting	5.775	9.327

Solvabiliteitspositie

Voor de vaststelling van de vereiste solvabiliteit hanteert De Hoop de standaardformule uit de Solvency II-richtlijn. De Hoop heeft als interne norm een solvabiliteitsratio vastgesteld van 200%. Deze norm sluit aan bij een hoge kredietwaardigheid zoals dat is vastgelegd in artikel 199 van de gedelegeerde verordening EU 2015/35 van 10 oktober 2014. Hierin is vastgelegd welke solvabiliteitsratio past bij de diverse kredietkwaliteitscategorieën. Kredietkwaliteitscategorie 1 geeft aan dat de beoordeelde onderneming beschikt over een zeer sterk vermogen om haar financiële verplichtingen na te komen en onderhevig is aan een minimaal kredietrisico met dezelfde kans op wanbetaling (0,01%) als een onderneming met een solvabiliteitsratio van 196%. Dit is de laagste gehanteerde kans op wanbetaling voor (her)verzekeringsondernemingen zonder kredietbeoordeling. De Hoop wenst de bijbehorende solvabiliteitsratio (afgerond 200%) na te streven. Ultimo 2018 wordt deze interne norm ruimschoots behaald.

Op basis van de standaardformule bedraagt de vereiste solvabiliteit € 18.031. Dit resulteert in een solvabiliteitsratio van 302% (na uitkering dividend) per ultimo 2018 (2017: 244%). Onder de Solvency II grondslag wordt het hypotheekfonds niet als een aandeel gerubriceerd. Hierdoor daalt het belegd vermogen in aandelen dat voor de berekening van het vereiste kapitaal wordt betrokken. Verder is de gehanteerde schok voor aandelen ook lager dan in 2017. Deze zaken hebben geleid tot een lager vereist kapitaal en een hogere solvabiliteitsratio. Deze solvabiliteitsratio is pas definitief na beoordeling door De Nederlandsche Bank van de bij haar in te dienen Solvency II-rapportage. Bij de berekening van de vereiste solvabiliteit is geen gebruik gemaakt van een volatility adjustment op de rentecurve omdat het renterisicoprofiel van de verzekeringsportefeuille relatief laag is. Verder zijn de overgangsmatregelen voor het vereiste kapitaal voor aandelen niet toegepast, omdat het op dit moment niet de intentie is om de aandelenportefeuille de komende jaren af te bouwen. Tevens is besloten om geen rekening te houden met het verliescompenserend vermogen van de uitgestelde belastinglatentie, de zogenoemde LAC DT.

In het volgende overzicht wordt de reconciliatie weergegeven tussen het Eigen vermogen volgens de jaarrekening (RJ) en de Eligible Own Funds (EOF) (SII).

	2018	2017
Eigen vermogen jaarrekening	56.711	59.424
Waarderingsverschillen activa	7.110	8.405
Waarderingsverschillen tussen technische voorziening en best estimate liability	-11.019	-8.623
Herverzekering (in jaarrekening onder technische voorziening)	5.395	5.282
Waarderingsverschillen inzake uitgestelde belastingen	-893	-
Waarderingsverschillen inzake uitgestelde belastingen	-361	-1.272
Eigen vermogen Solvency II vóór (voorgesteld) dividend	56.943	63.216
Voorgesteld dividend	2.400	3.750
Eligible Own Funds (Solvency II)	54.542	59.466
Vereiste solvabiliteit	18.031	24.397
Solvabiliteitsratio	302%	244%

Toelichting op bovenstaand overzicht:

In de jaarrekening worden de aandelen tegen actuele waarde en obligaties tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd. In de Solvency II-balans worden alle beleggingen gewaardeerd tegen de actuele waarde.

Het verschil tussen de technische voorziening en de best estimate-voorziening is dat de technische voorziening is gebaseerd op netto (tarief)grondslagen gediscoteerd op een vaste rekenrente en dat de best estimate-voorziening is vastgesteld op basis van beste schattingen (voor sterfte, kosten en onnatuurlijk verval), verhoogd met een risicomarge. Voor de discontering van de kasstromen wordt de gepubliceerde rentecurve zonder volatility adjustment van EIOPA gebruikt.

Het verschil in de belastinglatentie tussen de jaarrekening en de Solvency II-balans wordt verklaard door andere waarderingsgrondslagen

Liquiditeit

Het saldo aan liquiditeiten bedraagt ultimo 2018 € 7.201 en staat tot volledige vrije beschikking.

Gevoeligheidsanalyses

De solvabiliteit is gevoelig voor volatiliteit op de financiële markten. Voor een kwantitatieve risicobeoordeling zijn scenario's opgesteld, die de solvabiliteit zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden. De impact van deze scenario's op de solvabiliteit en op de solvabiliteitsratio zijn weergegeven in de risicoparagraaf. In het algemeen geldt dat De Hoop gevoelig is voor het marktrisico, in het bijzonder voor het aandelenrisico. De effecten van koerswijzigingen kunnen de aanwezige solvabiliteit zowel positief als negatief beïnvloeden. In alle gevallen blijft de solvabiliteitsratio boven de gestelde interne norm.

Code Duurzaam Beleggen

In het kader van maatschappelijk verantwoord beleggen houden wij in ons beleggingsbeleid rekening met ESG-criteria (milieuaspecten, sociale aspecten en goed ondernemingsbestuur) van de entiteiten waarin wij beleggen. Wij onderschrijven de Code Duurzaam Beleggen en het convenant Internationaal Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (IMVO) van het Verbond van Verzekeraars.

Duurzaam beleggen is een vast agendapunt van de Beleggingscommissie waaraan de directie deelneemt. De UN Principles for Responsible Investment en het United Nations Global Compact vormen richtlijnen voor het beleggingsbeleid. Zo geven wij de voorkeur aan bedrijven die binnen hun sector goed scoren op ESG-criteria en sluiten wij bedrijven uit die de UN Principles for Responsible Investment ernstig schenden. Daarnaast beleggen wij niet in bedrijven die betrokken zijn bij de handel in of productie van controversiële wapens. Bedrijven in de tabaksindustrie zijn ook uitgesloten.

Corporate Governance

Corporate Governance Code

De Hoop is niet beursgenoteerd en daardoor niet verplicht om de Nederlandse Corporate Governance Code na te leven. Als 'organisatie van openbaar belang' wordt uiteraard wel aandacht gegeven aan de beginselen van deugdelijk ondernemingsbestuur en de relevantie van best practice-aanbevelingen van de Corporate Governance Code. Waar van belang worden elementen daarvan integraal of in aangepaste vorm toegepast.

Gedragscode Verzekeraars

Op 9 december 2015 heeft de Algemene Ledenvergadering van het Verbond van Verzekeraars besloten de onderscheidende principes uit de Governance principes over het zorgvuldig behandelen van klanten en permanente educatie van bestuurders en interne toezichthouders op te nemen in de Gedragscode Verzekeraars. De Hoop onderschrijft de kernwaarden die zijn vastgelegd in de Gedragscode Verzekeraars en leeft de bepalingen en gedragsregels van deze code na. De Raad van Commissarissen, directie en het senior management hebben de eed of belofte financiële sector afgelegd.

Beloningsbeleid

Het beloningsbeleid van De Hoop is goedgekeurd door de Raad van Commissarissen (RvC). De beloningssystematiek is in overeenstemming met de vigerende wet- en regelgeving.

Op grond van de Wet aanpassing en terugvordering van bonussen en winstdelingen van bestuurders en dagelijks beleidsbepalers (claw back-wetgeving) wordt voorzien in de vaststelling van een bezoldigingsbeleid voor het bestuur door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in aangepaste rapportageverplichtingen. De Hoop heeft in 2018 conform deze regelgeving gehandeld.

Het beloningsbeleid is van toepassing op alle medewerkers die het risicoprofiel van De Hoop kunnen beïnvloeden. Het beloningsbeleid is voorts van toepassing op de Human Resource Managementfunctie en de controlefuncties Compliance, Risicomanagement en Interne Audit. De Human Resources Managementfunctie, Compliance en Interne Audit zijn echter uitbestede functies en vallen daarom niet onder het beloningsbeleid.

Het beloningssysteem van De Hoop is gerelateerd aan de van toepassing zijnde CAO voor het verzekeringsbedrijf.

Het beloningssysteem voorziet in de mogelijkheid van een gratificatie voor het gehele personeel, de directie uitgezonderd, in de maanden mei en oktober. Beide gratificaties zijn in totaal ruimschoots minder dan 20% van het jaarinkomen, lager dan het salaris over een maand en tevens minder dan € 10 op jaarbasis. Andere gratificaties, welkomstpakketten, exitpakketten of retentiebonussen worden in beginsel niet toegekend. In zeer uitzonderlijke situaties kan aan medewerkers een bescheiden gratificatie worden toegekend.

Gezien het bovenstaande kan worden gesteld dat in 2018 ten aanzien van een aantal bepalingen in de Regeling beheerst beloningsbeleid Wft 2014 (RBB 2014) het zogenoemde proportionaliteitsbeginsel is toegepast.

De loonsom van medewerkers met een hogere leidinggevende functie, inclusief de controlefuncties, bedraagt € 351. Dit bedrag is inclusief emolumenten.

Aan de directie, het senior management en de controlefuncties is geen variabele beloning toegekend.

In het kader van deze rapportage worden tot een persoon herleidbare gegevens niet vermeld.

Risicobeheer

De Hoop opereert in een markt met een specifiek verzekeringstechnisch risicoprofiel. Naast het verzekeringstechnische risico spelen ook het marktrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, commercieel risico, operationeel risico en integriteitsrisico een rol. De bedrijfsvoering van De Hoop is erop gericht deze risico's te herkennen, te kwantificeren en te beheersen. De Hoop toetst jaarlijks haar risicomanagementbeleid, rekening houdend met de relevante geldende wet- en regelgeving en de regelgeving op grond van Solvency II. Om de uitvoer van het beleid vorm te geven, is een Risicomanagementfunctie binnen de organisatie opgenomen. Deze functie heeft onder andere tot taak de geformuleerde risicocategorieën te monitoren. Risicobeheer is een continu proces, waarbinnen wijzigingen in en om de organisatie aanleiding kunnen geven om de geformuleerde risico's of beheersmaatregelen te wijzigen. De resultaten van de monitoring van de risicocategorieën worden jaarlijks aan de Raad van Commissarissen gerapporteerd.

In de Risicoparagraaf van de jaarrekening wordt een kwalitatieve en kwantitatieve toelichting gegeven.

Vooruitzichten 2019

De missie van De Hoop is het herverzekeren van medisch verhoogde overlijdensrisico's met als achterliggend doel kwetsbare groepen toegang tot de levensverzekeringsmarkt te verlenen. Dit zal ook in 2019 leidend zijn voor de bedrijfsvoering. Er is blijvende aandacht voor aanpassingen aan veranderende eisen van klanten, samenleving en toezichthouders. Vanuit maatschappelijk opzicht is het onverminderd relevant om een verzekeringsoplossing te kunnen bieden voor de relatief kleine maar kwetsbare groep personen met een verhoogd overlijdensrisico. Het Verbond van Verzekeraars heeft in haar meerjarenplan de versterking van de maatschappelijke rol door het zoeken naar verzekeraarbaarheid als een van de belangrijkste speerpunten benoemd. Dit sluit naadloos aan bij waar De Hoop zich als organisatie voor inzet.

De productie van De Hoop stond in 2018 sterk onder druk. Er zijn diverse activiteiten ondernomen om meer toegang te hebben tot de verzekeringsmarkt. Naast de individuele verzekeraars zijn er ook contacten geweest met volmachtbedrijven. Dit heeft begin 2019 geleid tot een samenwerking met Quantum Leben en TAF, de grootste aanbieder van overlijdensrisicoverzekeringen op de Nederlandse markt.

De nieuwe huisstijl en de website zal in de loop van 2019 worden geïntroduceerd. De website heeft als belangrijke doelstelling om de rol van De Hoop als herverzekeraar aan intermediair en consumenten te verduidelijken om deze groepen te helpen om de gevraagde oplossing te bieden.

Naast deze activiteiten zullen in de eerste helft van 2019 nieuwe productproposities worden onderzocht.

Algemeen

Wij danken onze cedenten hartelijk voor het vertrouwen dat zij stellen in De Hoop. Dit vertrouwen is gebaseerd op de zeer gewaardeerde inzet van onze medewerkers. Wij zien dit als een goede basis om ook in 2019 onze missie inhoud te geven.

Den Haag, 5 april 2019

De directie

Gilbert Pluym
Seada van den Herik

Jaarrekening

Balans per 31 december 2018

Voor winstverdeling (bedragen x € 1.000)

ACTIVA

	31-12-2018	31-12-2017
1 Beleggingen		
1.1 Terreinen en gebouwen	-	5.200
1.2 Overige financiële beleggingen		
1.2.1 Aandelen, deelnemingsbewijzen en andere niet-vastrentende waardepapieren	49.258	46.247
1.2.2 Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	32.211	33.742
	81.469	85.189
2 Depots bij cedenten	2.397	2.339
3 Vorderingen		
3.1 Overige vorderingen	1.031	1.052
Vorderingen uit herverzekering op cedenten	1.327	2.117
	2.358	3.169
4 Overige activa		
4.1 Liquide middelen	7.201	10.966
5 Overlopende activa	1.062	1.080
	94.487	102.743

PASSIVA

	31-12-2018	31-12-2017
6 Eigen vermogen		
6.1 Geplaatst en gestort kapitaal	405	405
6.2 Herwaarderingsreserve	9.411	13.949
6.3 Overige reserve	41.120	35.743
6.4 Onverdeelde winst	5.775	9.327
	56.711	59.424
7 Technische voorzieningen		
Voor levensherverzekeringen		
Bruto	34.629	35.645
Bruto nog niet gemelde schades	-	123
Herverzekering	-6.593	-6.681
Herverzekering nog niet gemelde schades	-	-16
	28.036	29.071
8 Voorzieningen		
8.1 Belastingen	3.422	5.146
8.2 Overige voorzieningen	8	8
	3.430	5.154
9 Depots van herverzekeraars	3.970	3.984
10 Schulden		
Schulden uit herverzekering	1.289	2.457
Overige schulden	909	2.514
	2.198	4.971
11 Overlopende passiva	142	139
	<u>94.487</u>	<u>102.743</u>

Winst- en Verliesrekening

Voor winstverdeling (bedragen x € 1.000)

TECHNISCHE REKENING

	31-12-2018	31-12-2017
13 Verdiende premies eigen rekening		
Brutopremie	5.574	5.560
Uitgaande herverzekeringspremie	-644	-651
	4.930	4.909
14 Opbrengsten uit beleggingen		
Terreinen en gebouwen	71	271
Overige beleggingen	3.121	3.409
Gerealiseerde winst op beleggingen	6.695	9.378
	9.887	13.058
15 Niet-gerealiseerde winst op beleggingen	686	475
16 Overige technische baten eigen rekening	590	142
17 Uitkeringen eigen rekening		
Bruto	-4.869	-7.439
Aandeel herverzekeraars	891	2.631
	-3.978	-4.808
18 Wijziging technische voorzieningen eigen rekening voor levensverzekering		
Bruto	1.139	2.170
Aandeel herverzekeraars	-104	-282
	1.035	1.888
19 Winstdeling	-677	-509
20 Bedrijfskosten		
20.1 Acquisitiekosten	-408	-338
20.2 Beheers- en personeelskosten	-1.603	-1.454
20.3 Provisie en winstdeling ontvangen van herverzekeraars	26	27
	-1.985	-1.765
21 Beleggingslasten		
21.1 Beheerskosten en rentelasten	-165	-99
	-165	-99
22 Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen	-2.042	-578
23 Overige technische lasten eigen rekening	-661	-456
24 Aan niet-technische rekening toegerekende opbrengst uit beleggingen	-7.239	-11.643
Resultaat technische rekening levensverzekering	381	614

Winst- en Verliesrekening

Voor winstverdeling (bedragen x € 1.000)

NIET - TECHNISCHE REKENING

	31-12-2018	31-12-2017
Resultaat technische rekening levensverzekering	381	614
Toegerekende opbrengst uit beleggingen overgeboekt van technische rekening	7.239	11.643
Resultaat vóór belastingen	7.620	12.257
Belastingen met betrekking tot de winst	-1.845	-2.930
Resultaat na belastingen	5.775	9.327

Kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)

	2018	2017
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Resultaat na belastingen	5.775	9.327
Mutatie beleggingen ⁽¹⁾	-5.121	-7.813
Mutatie technische voorzieningen ⁽⁷⁾	-1.035	-1.888
Mutatie voorzieningen ⁽⁸⁾	-	-7
Mutatie depots van herverzekeraars ⁽⁹⁾	-14	-142
Mutatie schulden ⁽¹⁰⁾	-963	1.775
Mutatie overlopende passiva ⁽¹¹⁾	-281	-252
Mutatie depots bij cedenten ⁽²⁾	-58	268
Mutatie vorderingen ⁽³⁾	82	-2.470
Mutatie overlopende activa ⁽⁵⁾	18	71
Betaalde winstbelasting ⁽¹⁰⁾	-1.305	-
	-2.902	-1.131
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Aankopen beleggingen	-8.681	-5.326
Verkopen, aflossingen van beleggingen	11.568	14.055
	2.887	8.729
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Dividend	-3.750	-5.100
Mutatie liquide middelen	-3.765	2.498
Liquide middelen per 1/1	10.966	8.468
Liquide middelen per 31/12	7.201	10.966
Mutatie liquide middelen	-3.765	2.498

(..) de tussen haakjes vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting.

Grondslagen voor waardering, resultaatbepaling en presentatie

Algemeen

N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop", gevestigd te 's-Gravenhage, Zeestraat 70, is een naamloze vennootschap. De voornaamste activiteit van De Hoop is het herverzekereren van verhoogde overlijdensrisico's met als achterliggend doel kwetsbare groepen toegang te verlenen tot de levensverzekeringsmarkt.

De jaarrekening is vastgesteld op 5 april 2019 en betreft het boekjaar van 1 januari 2018 tot en met 31 december 2018.

Externe verslaglegging

Als grondslag voor externe verslaglegging worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving (RJ) toegepast. Voor zover geen waarderingsregel genoemd is, zijn de activa en passiva opgenomen voor de nominale bedragen. De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de directie oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Bedrijfsindeling

Er is alleen een vestiging in Nederland, waarin herverzekeringsafkomsten uit het individuele of collectieve bedrijf op individuele wijze worden behandeld. In de jaarrekening wordt daarom geen onderscheid gemaakt tussen vestigingslanden of tussen individuele en collectieve verzekeringen.

Vreemde valuta

Bedragen in vreemde valuta worden omgerekend naar de koers ultimo boekjaar.

Winsten en verliezen ontstaan door verschillen met de koers ultimo vorig boekjaar of met de koers waartegen is afgerekend. Winsten en verliezen uit hoofde van verzekeringstechnische waarderingsverschillen zijn opgenomen onder Overige technische baten en lasten. Resultaten uit hoofde van valutawaarderingsverschillen van beleggingen zijn opgenomen onder Niet gerealiseerde winst of verlies op beleggingen.

Overzicht van de gebruikte valutakoersen ultimo kalenderjaar (waarde euro uitgedrukt in valuta)

	2018	2017
Brits pond	0,8972	0,8873
Japanse yen	124,58	134,75
Nederlands Antilliaanse gulden / Arubaanse florin	2,0352	2,1309
US dollar	1,1439	1,1977
Zweedse kroon	10,2274	9,8210
Zwitserse frank	1,1256	1,1680

Terreinen en gebouwen

Terreinen en gebouwen zijn gewaardeerd op actuele waarde op balansdatum, waarbij wordt uitgegaan van de marktwaarde in verhuurde staat. De marktwaarde wordt gebaseerd op een jaarlijkse waardebeoordeling door een onafhankelijke externe deskundige.

Waardeveranderingen ten opzichte van de oorspronkelijke aankoopprijs worden verantwoord in de winst- en verliesrekening. Voor de positieve waarderingsverschillen ten gevolge van herwaardering is tot en met de verkoopdatum van de volledige portefeuille een herwaarderingsreserve opgenomen, rekening houdend met de voorziening voor belastinglatentie.

Aandelen

De aandelen zijn gewaardeerd tegen de beurskoers ultimo van het boekjaar. Bij keuzedividend wordt het gemiste contante dividend als opbrengst en als aankoopwaarde van de verkregen aandelen verantwoord.

De waarderingsverschillen ten gevolge van herwaardering zijn verwerkt in de herwaarderingsreserve, rekening houdend met de voorziening voor latente belastingen. Waardeverschillen bij verkoop en waardebewegingen beneden de oorspronkelijke aankoopprijs worden verantwoord in de Winst- en Verliesrekening.

De aandelen in het Waarborgfonds 'van Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „s-Gravenhage" U.A. zijn een uitzondering op deze waarderingsgrondslag en zijn gewaardeerd op de kostprijs (€ 109).

De waarde van het hypotheekfonds wordt vastgesteld door de fondsbeheerder.

Obligaties

De obligaties zijn gewaardeerd tegen aflossingswaarden. Agio/disagio is opgenomen in de post beleggingen. Het agio/disagio bij verstrekking of aankoop wordt tijdens de looptijd van de lening zodanig geamortiseerd, dat een effectief rendement wordt verantwoord.

Herwaarderingsreserve

Op de herwaarderingsreserve zijn de positieve waarderingsverschillen van tegen marktwaarde gewaardeerde beleggingen, verminderd met de daarop betrekking hebbende latente belastingverplichtingen, geboekt.

Overige reserve

In de Overige reserve is de onverdeelde winst van het vorige boekjaar en het uitgekeerde dividend over het voorgaande boekjaar verantwoord.

Technische voorziening

Berekening

De berekening van de technische voorziening is gebaseerd op actuariële uitgangspunten. Bij de bepaling van de technische voorziening zijn aannames gehanteerd op het gebied van sterfte, medisch risico, invaliditeit en dergelijke. Deze aannames zijn gedaan op het moment van het afsluiten van de verzekering en zijn, behalve bij ingegane lijfrenten, van kracht voor de gehele duur daarvan.

Methode

Bij de berekening van de technische voorziening zijn de volgende methoden gebruikt:

Netto methode

De voorziening wordt berekend volgens de netto methode. Bij nog niet ingegane ouderdomspensioenen wordt met 1% uitkeringskosten rekening gehouden.

Bij renteverzekeringen houden de formules rekening met de wijze van termijnbetaling en met de voorwaarden over aanvang of einde van de betaling na overlijden. Als regel wordt aangenomen dat uitkeringen van kapitaal bij overlijden in het midden van het verzekeringsjaar plaatsvinden. Voor een aantal oudere verzekeringen geldt de uitzondering dat gerekend wordt met uitkering op het einde van het verzekeringsjaar. Bij levenslange verzekeringen bij overlijden wordt in dat geval de voorziening verhoogd met 2% (exclusief de onverdiende premie).

Onverdiende premie en verschuldigde rente

De onverdiende premie is een evenredig deel van de volle bruto premie berekend over de termijn tussen de balansdatum en de eerstvolgende premievervaldatum in het nieuwe boekjaar. De verschuldigde rente is berekend over de termijn tussen de laatste vervaldag in het boekjaar en de balansdatum. De berekening van onverdiende premie en verschuldigde rente is in dagen nauwkeurig, waarbij de maand op 30 dagen wordt gesteld.

Ingegane lijfrenten

De technische voorziening van niet ingegane lijfrenten wordt berekend op basis van de grondslagtafels van de tarieven. Bij ingang van lijfrenten vindt omrekening plaats naar GBM 1985-90 en GBV 1985-90 waarop zonder leeftijdsverschuiving de volgende correcties zijn toegepast:

- voor mannen een verlaging van de sterftekans met 10% voor alle leeftijden;
- voor vrouwen een verlaging van de sterftekans die lineair oploopt van 10% in 1990 tot 30% in 2010. Deze verlaging wordt bereikt door per groep van 10 geboortejaren een afzonderlijke gecorrigeerde sterftetafel toe te passen.

Verzekeringen op risicobasis

Bij risicoverzekeringen tegen eenjarige premie is de voorziening nihil. Wel wordt een onverdiende premie aangehouden ter grootte van de pro rata bruto premie.

Administratiekostenreserve

De voorziening is bestemd voor de toekomstige kosten voor premievrije verzekeringen en de toekomstige kosten na afloop van de premiebetaling voor verzekeringen waarvan de duur van de premiebetaling korter is dan de duur van de verzekering. De voorziening is gelijk aan 2% van de totale technische voorziening levensverzekering eigen rekening voor bijtelling van onverdiende premie en verschuldigde rente.

Rentestandkorting

Rentestandkortingen op koopsommen (en vervolgens op afkoopwaarden) worden met een actuariële methode berekend. De korting wordt niet afzonderlijk van de koopsom of afkoopwaarde geboekt en is dus niet in de Winst- en Verliesrekening onder Winstdeling opgenomen. De vermindering van de technische voorziening levensverzekering wegens rentestandkorting wordt conform de actuariële methode berekend als de contante waarde van de toekomstige overrente.

Interestgrondslagen

De interest is gerelateerd aan de voorziening exclusief administratiekostenreserve, onverdiende premie en verschuldigde rente. Het grootste deel van de voorziening (56%) kent een interestgrondslag van 4%, het overige gedeelte kent een grondslag van 2,5%, 3% en 3,5%.

Arbeidsongeschiktheid

Als de premie voor arbeidsongeschiktheid geen actuariële grondslag heeft, wordt de voorziening berekend door de netto premie voor dit risico te vermenigvuldigen met een factor. Bij vrijstelling van premiebetaling bij arbeidsongeschiktheid is de factor gelijk aan 5. Bij arbeidsongeschiktheidsrenten is de factor gelijk aan de verstreken duur in jaren, met een lineaire afbouw naar nihil in de laatste vijf jaar van de premiebetaling. De voorziening voor ingegane arbeidsongeschiktheid is gelijk aan de contante waarde van de vrijgestelde netto premies of van de uit te keren arbeidsongeschiktheidsrente.

Uitkering bij dood door ongeval

De voorziening voor dit risico is nihil.

Nog niet gemelde schaden

De Hoop heeft tot en met 2017 een IBNR aangehouden voor schades die te laat worden gemeld door cedenten. Een IBNR is een voorziening die met name bij schade(her)verzekeraars voorkomt, met als doel om een voorziening te treffen voor schades die al wel hebben plaatsgevonden maar nog niet (voldoende) zijn afgewikkeld. Een IBNR dient echter niet voor administratieve achterstanden bij verzekeraars. Vanaf 2018 is met de cedenten en herverzekeraars een betere afstemming voor wat betreft de volledigheid van de verwerking van de mutaties in de processen opgenomen. Hierdoor is er geen aanleiding meer om een voorziening van niet gemelde schaden op te nemen. Ultimo 2017 was de voorziening voor niet gemelde schaden hoofdverzekering € 123, bij herverzekering € 16.

Batepremies

Voor de hoofdverzekering wordt de netto methode gebezigd voor de vaststelling van de technische voorziening levensverzekering. Bij aanvullende verzekeringen zonder actuariële grondslag wordt de premie voor 95% beschouwd als netto premie voor het betreffende risico.

Negatieve uitkomsten

In verband met het hanteren van de netto methode komen negatieve uitkomsten voor de technische voorziening levensverzekering vrijwel niet voor. Een negatieve uitkomst wordt niet op nul gesteld.

Herverzekering

Voor uitgaande herverzekeringen wordt dezelfde methode gebruikt als voor de hoofdverzekeringen.

Voorziening voor belastingen

Deze voorziening omvat de per balansdatum aanwezige positieve latente verplichtingen uit hoofde van:

- de fiscale egaliseringsreserve en de fiscale activering van eerste kosten;
- de verschillen tussen de commerciële en de fiscale boekwaarden van de beleggingen en de voorzieningen.

De voorziening wordt voornamelijk gevormd op basis van de waardeverschillen die zich voordoen bij de aandelenportefeuille. De voorziening is berekend tegen het thans geldende tarief voor de vennootschapsbelasting van 25%. Ultimo 2018 is geen rekening gehouden met de stapsgewijze verlaging van het tarief dat vanaf 2019 in werking gaat treden. Achtergrond van deze keuze ligt in het feit dat in 2019 een ALM studie zal worden uitgevoerd. Mogelijk zullen de uitkomsten van deze studie leiden tot het verkopen van aandelen en herbelegging in vastrentende waarden. De maximale impact op de voorziening, zijnde het verschil tussen het huidige (25%) en het laagste vennootschapsbelastingtarief (20,5%, van kracht vanaf 2021) toegepast op de latente belastingposities is gering.

Overige voorzieningen

Voorziening uitgestelde personeelsbeloningen

De voorziening betreft de voorziening jubileumuitkeringen uit hoofde van Richtlijn 271 van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Toerekening van interest aan technische rekening

De interestopbrengsten worden toegekend aan de technische rekening op basis van de verhouding tussen de standen ultimo van de balanswaarde van de technische voorzieningen en depots waarover interest moet worden vergoed, en de balanswaarde van de vastrentende waarden. De uitkomst hiervan wordt verminderd met het pro rata gedeelte van de beleggingskosten.

Het totaal aan beleggingsopbrengsten verminderd met de toegerekende interest aan de technische rekening wordt toegerekend aan de niet-technische rekening.

Toerekening van kosten aan acquisitie en beleggingen

Afsluitprovisie, keuringskosten en honoraria medische adviseurs zijn acquisitiekosten.

Bankkosten in verband met beleggingen zijn beleggingskosten. Een deel van de personeelskosten wordt op basis van een schatting van de bestede tijd toegerekend aan acquisitiekosten en beleggingskosten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Winst- en Verliesrekening

Algemeen

Baten en lasten worden zoveel mogelijk toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Premie

De premiebaten worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben. Ultimo boekjaar is geen sprake van een onverdiend gedeelte van de premies.

Kosten

De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor vermelde grondslagen van waardering en worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben.

Toelichting op de Balans

Algemeen

ACTIVA (bedragen x € 1.000)

1. Beleggingen

De gehele onroerende zakenportefeuille, gelokaliseerd in Nederland, is in 2018 verkocht.

	2018	2017
1.1 Terreinen en gebouwen		
Balanswaarde	-	5.200
Marktwaarde	-	5.200
Aankoopwaarde	-	1.834
1.2 Overige financiële beleggingen		
1.2.1 Aandelen		
Balanswaarde	49.258	46.247
Beurswaarde	49.258	46.247
Aankoopwaarde	39.396	32.304
1.2.2 Obligaties		
Balanswaarde	32.211	33.742
Beurswaarde	39.321	42.146

Waardering beleggingen ¹⁾	Boekwaarde					
	2018			2017		
	Aandelen	Obligaties	Vastgoed	Aandelen	Obligaties	Vastgoed
Niveau 1	49.149	32.211	-	46.138	33.742	-
Niveau 2	-	-	-	-	-	-
Niveau 3	109	-	-	109	-	5.200
Totaal	49.258	32.211	-	47.247	33.742	5.200

1) Niveau 1: De waarde van de belegging is gebaseerd op direct waarneembare marktnoteringen van identieke beleggingen in een actieve markt.

Niveau 2: Actuele waarde wordt vastgesteld aan de hand van waarderingsmodellen waarin gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Niveau 3: De waarde wordt vastgesteld met waarderingsmodellen waarin niet gebruik is gemaakt van waarneembare marktdata.

Overzicht verloop beleggingen

Categorie	Balans- waarde per 1/1	Aankopen en verstrek- kingen	Verkopen en aflos- singen	Amor- tisatie	Herwaar- deringen via het vermogen	Herwaar- deringen via het resultaat	Waarde- verschillen	Balans- waarde per 31/12
Terreinen en gebouwen	5.200		-7.000		-3.566	5.366		-
Aandelen	46.247	9.019	-3.086		-2.726	-214		49.258
Obligaties	33.742		-1.500	-31				32.211
Totaal boekjaar	85.189	9.019	-11.568	-31	-6.292	5.152	-	81.469
Totaal vorig boekjaar	91.053	5.555	-14.055	-248	-5.160	80.440	-	85.189

Aandelen belegd in	Balanswaarde	
	2018	2017
Beursgenoteerde aandelen mature markets OESO	47.976	44.496
Beleggingsfondsen in aandelen mature markets OESO	929	1.264
Beursgenoteerde indirecte beleggingen in vastgoed	243	378
Waarborgfondsen Onderlinge 's-Gravenhage	109	109
Totaal	49.258	46.247

Aandelen verdeeld naar regio	Balanswaarde	
	2018	2017
Duitsland	3.584	5.103
Frankrijk	6.270	7.770
Luxemburg	319	248
Nederland	18.549	11.759
Spanje	511	448
Italië	930	933
<i>Totaal Eurogebied</i>	30.163	26.261
Groot-Brittannië	2.623	2.358
Japan	722	836
Verenigde Staten	12.019	12.680
Zuid-Korea	739	975
Zweden	780	943
Zwitserland	2.212	2.194
<i>Buiten Eurogebied</i>	19.095	19.986
Totaal	49.258	46.247

Obligaties verdeling naar rating	Rating	Balanswaarde	
		2018	2017
Staat /overheid	AAA	22.115	22.084
	AA	5.613	5.690
	BBB	3.486	4.971
Subtotaal Staat/overheid		31.213	32.745
Gedekt/Bedrijfs	AAA	998	-
	AA	-	-
	A	-	997
Subtotaal overige leningen		998	997
Totaal vastrentende waarden		32.211	33.742

Obligaties verdeeld naar regio	Balanswaarde	
	2018	2017
Nederland	22.115	22.054
Frankrijk	6.610	11.973
Italië	3.486	4.963
<i>Totaal Eurogebied</i>	32.211	38.990
<i>Buiten Eurogebied</i>	-	-
Totaal	32.211	38.990

2. Depots bij cedenten

Cedenten	2018	2017
Ennia Caribe, Curaçao	1.360	1.319
KBC, België	829	837
Overige	208	183
Totaal	2.397	2.339

3. Vorderingen

3.1 Overige vorderingen

Overige vorderingen	2018	2017
Vorderingen < 1 jaar		
Te ontvangen winstaandeel herverzekering	27	21
Te ontvangen interest en huur	119	32
Vooruitbetaalde kosten	11	23
Vennootschapsbelasting	499	616
Subtotaal	656	692
Vorderingen >1 jaar		
Actieve belastinglatentie per 1/1	361	394
Mutaties verslagjaar	14	-33
Actieve belastinglatentie per 31/12	375	361
Totaal	1.031	1.053

4. Overige activa

4.1. Liquide middelen

De liquide middelen staan volledig ter vrije beschikking.

5. Overlopende activa

Overlopende activa, looptijd < 1 jaar	2018	2017
Lopende interest	1.062	1.080
Totaal	1.062	1.080

PASSIVA (bedragen x € 1.000)

6. Eigen vermogen

	2018	2017
6.1 Geplaatst en gestort aandelenkapitaal per 1/1	405	405
Mutatie	-	-
Geplaatst en gestort aandelenkapitaal per 31/12	405	405
6.2 Herwaarderingsreserve per 1/1	13.949	17.542
Mutatie uit hoofde van herwaardering	-6.293	-5.196
Mutatie voorziening latente belastingen	1.555	1.186
Dotatie uit overige reserve	200	417
Herwaarderingsreserve per 31/12	9.411	13.949
6.3 Overige reserve per 1/1	35.743	30.915
Dividend vorig boekjaar	-3.750	-5.100
Onderdeelde winst vorig boekjaar	9.327	10.345
Dotatie aan herwaarderingsreserve	-200	-417
Overige reserves per 31/12	41.120	35.743
6.4 Onverdeelde winst per 1/1	9.327	10.345
Toevoeging overige reserve	-9.327	-10.345
Resultaat boekjaar	5.775	9.327
Onverdeelde winst per 31/12	5.775	9.327
	56.711	59.424

Het vereiste kapitaal (SCR) bedraagt € 18.031. De Eligible Own Funds bedragen € 54.542 en de solvabiliteitsratio is 302%. De Hoop heeft als interne minimale norm een solvabiliteitsratio vastgesteld van 200%. Voor meer informatie wordt verwezen naar het verslag van de directie.

Voorstel tot bestemming van de winst:

Netto winst	5.775
Toevoeging aan de Overige reserve	3.375
Dividend	2.400

Som van de herwaarderingen

	Som van herwaarderingen	Belasting-latentie	Totaal herwaardering
Aandelen	12.548	-3.137	9.411
Totaal	12.548	-3.137	9.411

Aandelenkapitaal

	Maatschappelijk kapitaal	Aantal geplaatst	Aantal aandelen in eigen bezit	Geplaatst bedrag	Gestort bedrag
	x € 1.000			x € 1.000	
Aandelen De Hoop	450	900	100	405	405

7. Technische voorzieningen

De grondslagen voor de vaststelling van deze voorziening worden vermeld in het hoofdstuk "Grondslagen voor waardering, resultaatbepaling en presentatie".

Toereikendheidstoets

De toereikendheidstoets wordt uitgevoerd op basis van de Richtlijn voor de Jaarverslaglegging 605, artikel 534 tot en met 537. In de toereikendheidstoets dient de balanswaarde van de voorziening voor verzekeringsverplichtingen (verminderd met de hiermee verband houdende geactiveerde acquisitiekosten, immateriële activa en vorderingen uit hoofde van latente winstdeling) te worden vergeleken met actuele schattingen van alle (verdisconteerde) contractuele kasstromen en met de hiermee verband houdende kasstromen zoals de claimbehandelingskosten, de kasstromen uit in contracten besloten opties en garanties met inachtneming van onzekerheidsmarges.

Als de beleggingen die dienen tot dekking van de technische voorzieningen niet tegen de actuele waarde zijn gewaardeerd, wordt het verschil tussen de actuele waarde en de balanswaarde van deze beleggingen in de toereikendheidstoets betrokken.

Contant maken geschiedt met de door EIOPA gepubliceerde rentetermijnstructuur per de balansdatum zonder volatility adjustment.

In de toetsvoorziening is tevens rekening gehouden met een adequate onzekerheidsmarge.

In de toetsvoorziening is tevens rekening gehouden met een adequate onzekerheidsmarge.

De balansvoorziening dient ten minste gelijk te zijn aan de vastgestelde toetsvoorziening. De toetswaarde bedraagt € 29.093 (2017: € 26.768). De balansvoorziening vóór herverzekering bedraagt € 34.629

(2017: € 35.768). De uitkomsten van de toets laten zien dat de technische voorziening ruimschoots toereikend is.

Ontwikkeling van de Voorziening Verzekeringsverplichtingen eigen rekening

	2018		2017	
Verzekeringen in geld		Totaal		Totaal
Balansvoorziening verzekeringsverplichtingen (vvp) einde vorig boekjaar		29.071		30.959
Premies eigen rekening		4.930		4.909
Vrijval kosten uit premies eigen rekening		-1.080		-1.116
Benodigde interesttoevoeging vvp eigen rekening		962		1.008
Niet-gerealiseerde koersverschillen		59		-173
Overige technische baten eigen rekening		-		-
Uitkeringen en afkopen eigen rekening		-3.978		-4.808
Kosten verrekend met de vvp eigen rekening				-
Vrijgevallen voor kosten uit de vvp		-40		-54
Overige technische lasten eigen rekening		258		-
Toename van de op nul gestelde negatieve vvp				-
Overdrachten van/aan andere onderdelen van de vvp				-
Wijziging als gevolg van veranderingen in				
Rente(termijnstructuur)	-		-	
Sterfte	-		-	
Kosten	-		-	
Invaliditeit	-		-	
Overig	15		4	
Totaal		15		4
Resultaat op grondslagen				
Resultaat op sterfte	-1.690		-989	
Resultaat op invaliditeit	-3		-6	
Resultaat op ongevallen	-		-	
Resultaat op ontwikkeling levensherverzekerings-portefeuille	-468		-668	
Totaal		-2.161		-1.663
Balansvoorziening verzekeringsverplichtingen einde boekjaar		28.036		29.066

De technische voorzieningen kunnen over het algemeen als langlopend worden beschouwd.

8. Voorzieningen

Categorie	Balans waarde per 1/1	Dotatie boekjaar	Onttrekking boekjaar	Balans waarde per 31/12
8.1 Belastingen	5.146	-	1.724	3.422
8.2 Overige voorzieningen	8	-	-	8
Totaal	5.154	-	1.724	3.430

De vermelde voorzieningen hebben een langlopend karakter.

Aanvullende voorziening pensioenen in het kader van RJ 271

Op balansdatum bestaan geen pensioenverplichtingen op basis van RJ 271.

Voorziening uitgestelde personeelsbeloningen in het kader van RJ 271 (aanvulling op prepensioen en jubileumuitkeringen).

	2018	2017
Saldo per 1 januari	8	15
Mutatie	-	-7
Saldo per 31 december	8	8

9. Depots van herverzekeraars

Verzekeraar	Waarde ontvangen zekerheid	
	2018	2017
Aegon Levensverzekering N.V.	1.773	1.780
SCOR Global Life Rückversicherung AG	588	589
PartnerRe	1.315	1.325
Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V.	135	139
Swiss Reinsurance Company Ltd.	159	153
Totaal	3.970	3.986

10. Schulden

Omschrijving	2018	2017
Looptijd < 1 jaar		
Saldi in rekening-courant	1.289	2.457
Te betalen kosten	256	206
Vennootschapsbelasting	-	1.810
Te betalen winstaandeel cedenten	629	456
Te betalen loonbelasting Saldi in rekening-courant	24	42
Totaal	2.198	4.971

11. Overlopende passiva

Overlopende passiva	2018	2017
Looptijd < 1 jaar		
Te betalen vakantiegeld	68	69
Looptijd < 5 jaar		
Vakantiedagen	74	70
Totaal	142	139

12. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Eind 2018 is het De Hoop Leven fonds opgestart door De Hoop met als doel het steunen van onderzoek op het gebied van moeilijk (her)verzekerbare medische overlijdensrisico's. In het bijzonder:

- onderzoek gerelateerd aan chronische ziekten relevant voor de doelgroep van de Hoop; en
- onderzoek in relatie tot de verzekerbaarheid van mensen met chronische aandoeningen en naar de wijze waarop met medisch verzwaarde risico's omgegaan kan worden.

Het fonds zal in beginsel tien jaar bestaan. Na een initiële inbreng van € 100.000 in december 2018, stort De Hoop jaarlijks in januari een bedrag van € 100.000 in het vermogen van het fonds. In het 11e jaar worden de eventuele overschotten gedoneerd. De Hoop is gerechtigd stortingen in het vermogen van het fonds te staken, indien zich naar het oordeel van oprichter tussentijds een of meer bijzondere omstandigheden voordoen.

Toelichting op de Winst- en Verliesrekening

(bedragen x € 1.000)

13. Verdiende premies eigen rekening

Geboekte premies	2018			2017 Eigen rekening
	Bruto	Herverze- kering	Eigen rekening	
Premies				
Periodieke premies	5.550	641	4.909	4.897
Premies ineens	24	3	21	12
Totaal premies	5.574	644	4.930	4.909

Geografische segmentatie bruto premies

Regio	2018	2017
Nederland	4.558	4.509
Andere EU-lidstaten	568	629
Landen daarbuiten	448	422
Totaal	5.574	5.560

14. Opbrengsten uit beleggingen

	2018				2017 Totaal
	Opbrengst	Exploitatie kosten	Gereali- seerde winst	Totaal	
Huur terreinen en gebouwen	318	-246	5.365	5.437	271
Aandelen	1.620		1.142	2.762	11.168
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	1.426		187	1.613	1.534
Andere financiële beleggingen	-			-	-
Depots bij verzekeraars	91			91	92
Liquide middelen	-16			-16	-7
Totaal	3.439	-246	6.694	9.887	13.058

15. Niet-gerealiseerde winst op beleggingen

	2018	2017
Terreinen en gebouwen	-	230
Aandelen	686	245
Totaal	686	475

16. Overige technische baten eigen rekening

	2018	2017
Ontvangen winstaandeel herverzekeringsmaatschappijen	140	21
Overige ontvangen interest	243	78
Overige andere baten	207	43
Totaal	590	142

17. Uitkeringen eigen rekening

Soort uitkering	2018			2017 Eigen rekening
	Bruto	Herverze- kering	Eigen rekening	
Expiraties	938	45	893	922
Lijfrenten	835	317	518	539
Overlijdensuitkeringen	2.602	476	2.126	2.660
Afkopen	494	53	441	687
Totaal	4.869	891	3.978	4.808

18. Wijziging technische voorzieningen eigen rekening voor levensverzekering

Zie toelichting onder 7.

19. Winstdeling

	2018		2017	
Sterftewinsttaandeel, % van het sterfteresultaat	677	40%	509	50%

20. Bedrijfskosten

Component	2018	2017
20.1 Acquisitiekosten		
Toegerekende acquisitiekosten	213	204
Bruto afsluitprovisie	109	31
Honoraria medische adviseurs	84	101
Keuringskosten	3	2
	409	338
20.2 Beheers- en personeelskosten		
Salarissen	706	686
Sociale lasten	86	76
Pensioenkosten	109	104
Overige personeelskosten	24	22
Andere kosten	733	665
Kosten toegerekend aan beleggingen, opgenomen onder beleggingslasten	-56	-99
	1.602	1.454
20.3 Provisie ontvangen van herverzekeraars		
Afsluitprovisie	-3	-3
Incassoprovisie	-23	-24
	-26	-27
Totaal	1.985	1.765

Pensioenkosten

	2018	2017
Pensioenpremie	109	104
Totaal	109	104

De pensioenregeling voor medewerkers volgt de CAO voor het verzekeringsbedrijf binnendienst. De De pensioenregeling voor medewerkers volgt de CAO voor het verzekeringsbedrijf binnendienst. De regeling is een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met pensioeningang op 68 jaar en een procentuele opbouw over het pensioeninkomen onder aftrek van een franchise. De pensioenregeling is als een verzekerde regeling ondergebracht bij een verzekeringsmaatschappij. De op te bouwen pensioenaanspraken worden gefinancierd middels stortingskoopsommen, waarbij ieder jaar een evenredig gedeelte van de pensioenaanspraak wordt ingekocht. De premie voor het arbeidsongeschiktheidsrisico en het nog niet ingekochte overlijdensrisico wordt ieder jaar vastgesteld. De prolongatiedatum van de stortingskoopsommen en de premies is vastgesteld op 1 januari. De verschuldigde betalingen dienen per jaar bij vooruitbetaling te geschieden.

Bezoldiging bestuurders

In het boekjaar 2018 zijn aan bezoldigingen, met inbegrip van de pensioenlasten, voor (voormalige) bestuurders en commissarissen de volgende bedragen vergoed: € 147 (2017: € 155) respectievelijk € 79 (2017: € 79).

Medewerkers

Alle medewerkers zijn werkzaam in Nederland.

	FTE	
	2018	2017
Aantal medewerkers in dienst per 31 december	6,5	6,4
Gemiddeld aantal medewerkers in dienst	6,4	6,3

Een deel van de ondersteunende werkzaamheden voor de bedrijfsvoering zijn uitbesteed aan Onderlinge Levensverzekering-Maatschappij „’s-Gravenhage” U.A op basis van een Servicedienstverleningscontract. De medisch adviseurs zijn geen medewerkers in vaste dienst maar verrichten advieswerkzaamheden. Zij ontvangen vergoedingen op basis van een declaratieovereenkomst.

Kosten accountantsorganisatie

De kosten van de accountantsorganisatie KPMG Accountants N.V. zijn onderstaand weergegeven. De kosten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben. De bedragen hierna zijn inclusief BTW.

	KPMG Accountants N.V. 2018 EUR	Overig KPMG- netwerk 2018 EUR	Totaal KPMG-netwerk 2018 EUR
Onderzoek van de Jaarrekening	45	-	45
Overige controleopdrachten	18	-	18
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-	-
Totaal	63	-	63
	2017 EUR	2017 EUR	2017 EUR
Onderzoek van de Jaarrekening	32	-	32
Overige controleopdrachten	31	-	31
Adviesdiensten op fiscaal terrein	-	-	-
Andere niet-controlediensten	-	-	-
Totaal	63	-	63

KPMG Accountants N.V. heeft, naast de wettelijke controle van de jaarrekening, de volgende diensten aan ons geleverd:

- Controle van de Solvency II QRT-staten

21. Beleggingslasten

	2018	2017
21.1 Beheerskosten en rentelasten		
Beheerskosten beleggingen bank	109	46
Toegerekende personeelskosten	56	53
Totaal	165	99

De stijging van de beheerskosten beleggingen wordt veroorzaakt door de kosten uit hoofde van de verkoop van de onroerende zakelijke portefeuille.

22. Niet-gerealiseerd verlies op beleggingen

	2018	2017
Terreinen en gebouwen	-	-
Aandelen	2.042	978
Totaal	2.042	978

23. Specificatie overige technische lasten eigen rekening

	2018	2017
Interest depots van (her)verzekerings	158	163
Overige betaalde interest	503	293
Totaal	661	456

Belastingen met betrekking tot de winst

	2018	2017
Resultaat voor belasting	7.620	12.257
Belasting met betrekking tot de winst	-1.845	-2.930
Winst na belasting	5.775	9.327

Het effectieve belastingtarief in 2018 bedroeg 24,22% (2017: 23,90%). Het toepasselijk belastingtarief is 25%.

Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen kan sprake zijn wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming, haar aandeelhouders en hun bestuurders en leidinggevende functionarissen.

Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag. Transacties met de aandeelhouders betreffen dividenduitkeringen, transacties uit hoofde van de hoedanigheid als cedent of herverzekeraar, transacties uit hoofde van de uitvoering van de pensioenregeling en transacties uit hoofde van een Servicedienstverleningscontract en van de huurovereenkomst. De bezoldiging van de directie en commissarissen is opgenomen onder Bestuurdersbezoldiging punt 20.

De directieleden van De Hoop zijn in persoon gelijk aan de directieleden van één van de aandeelhouders. De directieleden van De Hoop zijn op persoonlijke titel benoemd.

Risicoparagraaf

De Hoop opereert in een markt met een specifiek verzekeringstechnisch risicoprofiel. Naast het verzekeringstechnische risico spelen ook het marktrisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, commercieel risico, operationeel risico en integriteitsrisico een rol. De bedrijfsvoering van De Hoop is erop gericht deze risico's te herkennen, te kwantificeren en te beheersen. In het verslag van de directie is het beleid ten aanzien van risicobeheer uiteengezet.

De uitkomsten van de berekening van de kapitaalvereisten is als volgt:

	2018	2017
Eigen vermogen	54.542	59.466
Solvency Capital Requirement (SCR)	18.031	24.397
Ratio beschikbaar eigen vermogen t.o.v. SCR	302%	244%

De SCR is als volgt opgebouwd:

	31-12-2018	21-12-2017
Uitsplitsing Solvency Capital Requirement (SCR)		
Marktrisico	15.469	22.219
Tegenpartijrisico	1.793	1.592
Verzekeringstechnischrisico	4.595	4.339
Diversificatie-effect	-4.049	-3.975
Basic Solvency Capital Requirement (BSCR)	17.808	24.175
Operationeel risico	223	222
Belastingeffect	0	0
SCR	18.031	24.397
Uitsplitsing Marktrisico		
Rente	962	879
Aandelen	13.134	18.912
Vastgoed	0	1.300
Spread	27	38
Valuta	4.536	4.997
Concentratie	164	34
Diversificatie-effect	-3.354	-3.941
	15.469	22.219
Uitsplitsing verzekeringstechnischrisico		
Kortlevenrisico	1.358	1.341
Langlevenrisico	7	9
Afkooprisico	2.282	2.084
Kostenrisico	2.378	2.260
Catastroferisico	397	410
Diversificatie-effect	-1.827	-1.765
	4.595	4.339

In het volgende overzicht wordt de reconciliatie weergegeven tussen het Eigen vermogen volgens de jaarrekening (RJ) en de Eligible Own Funds (verder EOF) (SII):

	2018	2017
Eigen vermogen jaarrekening	56.711	59.424
Waarderingsverschillen activa	7.110	8.405
Waarderingsverschillen tussen technische voorziening en best estimate liability	-11.019	-8.623
Herverzekering (in jaarrekening onder technische voorziening)	5.395	5.282
Waarderingsverschillen inzake uitgestelde belastingen	-893	-
Waarderingsverschillen inzake uitgestelde belastingen	-361	-1.272
Eigen vermogen Solvency II vóór (voorgesteld) dividend	56.943	63.216
Voorgesteld dividend	2.400	3.750
Eligible Own Funds (Solvency II)	54.542	59.466
Vereiste solvabiliteit	18.031	24.397
Solvabiliteitsratio	302%	244%

De belangrijkste afwijkingen worden veroorzaakt door andere waarderingsgrondslagen onder Solvency II (marktwaaarde van de beleggingen en technische voorzieningen). De Overige verplichtingen hebben betrekking op de toezegging aan het 'De Hoop Leven Fonds'.

In onderstaande tabel is voor de belangrijkste risicofactoren de invloed op het eigen vermogen en de solvabiliteit, volgens Solvency II, weergegeven indien de risicofactoren significante wijzigingen ondergaan.

Gevoeligheid voor schokken per 31 december 2018	Mutatie eigen vermogen 1) x 1.000	Mutatie vereiste solvabiliteit SII x 1.000	Mutatie SII-solva- bilitateits ratio in % punten
Interestcurve geschokt met + 100 bp	1.224	-264	11%
Interestcurve geschokt met - 100 bp	-1.729	350	-15%
Geen UFR	-441	36	-3%
Aandelen geschokt met + 25%	7.540	3.049	-8%
Aandelen geschokt met - 25%	-7.540	-2.941	9%

¹⁾ Bij de mutatie van het eigen vermogen is de mutatie van de latente belastingvoorziening verwerkt.

Onderstaand wordt verder per risicofactor een kwalitatieve en waar nodig een kwantitatieve toelichting gegeven.

Commercieel risico

Commercieel risico is het risico dat doelstellingen van de onderneming niet worden gerealiseerd. Van belang hierbij is dat De Hoop opereert vanuit een herverzekeringspositie en afhankelijk is van individuele levensverzekeraars. Marktbewegingen maar ook strategische heroverwegingen bij deze partijen zijn van directe invloed op de productie bij De Hoop. De Nederlandse verzekeringsmarkt wordt vooral gekenmerkt door consolidaties en efficiencylagen. Binnen deze context moet De Hoop continu zorgdragen voor voldoende instroom van nieuwe productie.

Marktrisico

Een onderdeel van het marktrisico is het rente- en matchingrisico dat zich kan voordoen bij het afdekken van de verplichtingen. Het renterisico doet zich voor bij marktwaardewaarderingen van de onderliggende portefeuilles, zoals de verplichtingen en de vastrentende waarden. De verplichtingen zijn afgedekt door vastrentende waarden, voornamelijk hoogwaardige staatsobligaties, waarvan de looptijden niet volledig zijn afgestemd op de verplichtingen. Gegeven de mutatiegraad van de verplichtingen, het ruime solvabiliteitsoverschot en de ruime liquiditeit is dit acceptabel en beheersbaar. Het renterisico wordt ieder kwartaal gekwantificeerd op basis van de Solvency II-parameters. De uitkomsten laten zien dat het renterisico relatief laag is.

Modified duration	2018	2017
Beleggingen	4,6	5,3
Technische voorzieningen	10,9	11,1

Het grootste marktrisico wordt gelopen in de aandelenportefeuille. Koersdalingen zullen de aanwezige solvabiliteit negatief beïnvloeden. Het vereist kapitaal wordt echter ook lager, waardoor de solvabiliteitsratio stijgt. Om het aandelenrisico te beperken, wordt er vooral belegd in meer defensieve Nederlandse, Europese en Amerikaanse aandelen ("global players"), die ook een behoorlijk dividend uitkeren. Het koersrisico wordt niet gehedged door afgeleide instrumenten. Gezien het defensieve karakter en de solide solvabiliteitspositie is dit een aanvaardbaar risico. Periodiek worden er stresstesten uitgevoerd met als doel de solvabiliteitspositie te monitoren en zo nodig maatregelen te nemen.

Binnen de aandelenportefeuille is sprake van een valutarisico. De afgelopen jaren is de aandelenportefeuille in vreemde valuta uitgebreid, maar door waardeontwikkelingen is het valutarisico afgenomen. Onderzoek heeft aangetoond dat valuta hedging op aandelenportefeuilles geen significante vermindering van het valutarisico tot gevolg heeft. Daarom is besloten dit risico niet af te dekken.

Aandelen belegd in vreemde valuta (bedragen in euro's)		
Valuta	2018	2017
Amerikaanse dollar	12.120	13.655
Britse pond	2.310	2.358
Japanse yen	722	836
Zweedse kroon	780	943
Zwitserse frank	2.212	2.194
Totaal	18.144	19.986
in % van de aandelenportefeuille	37%	43%

Kredietrisico

Het kredietrisico is ingedeeld in de volgende onderdelen:

- Vastrentende waarden

De vastrentende waarden bestaan grotendeels uit staatsobligaties (vooral van de Nederlandse Staat) en voor een klein deel uit Franse en Italiaanse obligaties. Hierdoor is sprake van een beperkt kredietrisico.

- Debiteurenrisico

De Hoop heeft geen debiteurenverhouding met consumenten. Het debiteurenrisico in dit kader ligt bij de primaire verzekeringsmaatschappijen. De Hoop heeft met de cedenten een rekening-courantverhouding. Iedere maand wordt de rekening-courant opgemaakt en gecontroleerd. De afrekening van de rekening-courant vindt in de regel maandelijks plaats. Met de buitenlandse cedenten wordt jaarlijks afgerekend. Het debiteurenrisico is verwaarloosbaar.

- Tegenpartij-kredietrisico

Bijna alle herverzekeringsmaatschappijen van De Hoop hebben contractueel voor de herverzekerde posten een depot gesteld bij De Hoop. Dit depot dient als zekerheid voor het geval een herverzekeringsmaatschappij niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen. Met één van de herverzekeringsmaatschappijen die ook cedent is, is contractueel vastgelegd dat de voorziening van de gecedeerde verzekeringen als zekerheid dient. Als de verplichting uit hoofde van herverzekering groter is dan de voorziening dient deze herverzekeringsmaatschappij voor het meerdere een extra zekerheid te stellen bij De Hoop. Naast de depotstellingen wordt jaarlijks op basis van kasstroomprojecties geanalyseerd of vorderingen zullen ontstaan op de herverzekeringsmaatschappijen. Uit deze analyse blijkt dat ook hier geen risico wordt gelopen. Het tegenpartij-kredietrisico op herverzekeraars wordt daarom nihil verondersteld.

Bij de buitenlandse cedenten stelt De Hoop een depot ter grootte van de voorziening verzekeringsverplichtingen. Dit depot dient tot zekerheid voor de cedent. Het risico op deze depotstelling is beperkt.

De liquiditeiten bij banken zijn onderhevig aan tegenpartijrisico. De Hoop mitigeert dit risico door spreiding van de liquiditeitspositie bij banken met minimaal een A-rating.

Het hypotheekfonds valt eveneens onder dit risico. Het hypotheekfonds is voornamelijk gerelateerd aan gegarandeerde hypotheek (Nederlandse Hypotheek Garantie) die verstrekt zijn na 1 januari 2013, waarbij aflossen de norm is en overcreditering gemaximeerd is (loan to value gemaximeerd tot 106%). Het grootste gedeelte van het debiteurenrisico van het hypotheekfonds verplaatst hiermee naar de Nederlandse staat. Het hypotheekfonds is een belegging met een laag risicoprofiel. Het tegenpartij-kredietrisico wordt als gering gewaardeerd.

Liquiditeitsrisico

Het risico dat De Hoop niet de mogelijkheid heeft om de financiële middelen te verkrijgen om aan de verplichtingen uit hoofde van de bedrijfsvoering te voldoen, wordt maandelijks getoetst, waarbij een projectie wordt gemaakt van de te verwachten inkomsten en uitgaven, zowel voor de verzekeringsportefeuille als voor de overige lasten. Uit de resultaten blijkt dat het liquiditeitsrisico nagenoeg nihil is.

Operationeel risico

De Hoop voert een administratie waarin de aangegane verplichtingen zijn vastgelegd. De Hoop streeft met haar administratieve organisatie, interne controles, rapportagelijnen en processen een betrouwbare en controleerbare administratieve verwerking na. Het vier-ogenprincipe is een essentieel element in dit stelsel van maatregelen. De omvang van De Hoop maakt de onderneming extra kwetsbaar voor operationele risico's, vooral op het gebied van continuïteit van de werkzaamheden. Vitale processen worden gewaarborgd door de kennis van de werkzaamheden te spreiden over meerdere personen. Zo nodig kan worden teruggevallen op het uitbesteden van bepaalde werkzaamheden aan externe partijen.

Verzekeringstechnisch risico

Het voornaamste verzekeringstechnische risico wordt gevormd door acceptatie op onjuiste voorwaarden. Onjuiste inschatting van het risico kan leiden tot verlies op sterfte, aantasting van de aanwezige solvabiliteit en afbreuk van vertrouwen bij zowel de cedent als uiteindelijk de consument. Om deze risico's te beheersen, wordt een acceptatieprocedure gehanteerd die recht doet aan de bijzondere risico's die De Hoop wil herverzekeren. De procedure is primair gericht op de medische acceptatie. In aanvulling daarop geldt voor hogere verzekerde kapitalen, naast de procedures die de cedent zelf intern hanteert, nog een eigen financiële acceptatieprocedure.

Jaarlijks vindt een onderzoek plaats naar sterfte per aandoening of groep van aandoeningen. Eveneens voert De Hoop jaarlijks een wettelijke toereikendheidstoets uit op basis van RJ richtlijnen. Hierbij wordt de aangehouden balansvoorziening getoetst op toereikendheid. De resultaten van deze toets laten zien dat de balansvoorziening toereikend is.

Een belangrijk onderdeel van het verzekeringstechnisch risico is het kostenrisico. Dit is het risico dat de kostendekking in de verzekeringstarieven en -portefeuille onvoldoende zijn om de operationele kosten te financieren. Door een stringent kostenbeleid kan dit risico worden gemitigeerd. De omvang en de waarneembare krimp van de portefeuille hebben de aandacht van de directie. Maatregelen om de krimp te voorkomen zijn besproken in het directieverslag.

Winstbronnen

Verzekeringen in geld	2018	2017
Opbrengst uit beleggingen toegerekend aan verzekeringen	1.127	1.213
Af: Interesttoevoeging vvp	-962	-1.008
Resultaat op interest	165	205
Vrijval kosten uit premies	1.080	1.116
Vrijval kosten uit vvp	40	54
Kosten verrekend met vvp	-	-
Af: Bedrijfskosten	-1.985	-1.765
Af: Wijziging door verandering in kosten	-	-
Resultaat op kosten	-865	-595
Resultaat op kanssystemen	2.231	1.663
Wijziging a.g.v. veranderinging kanssystemen	-15	-4
Resultaat technische analyse	2.216	1.659
Totaal resultaat op grondslagen	1.516	1.269

Resultatendeling:		
Contractueel	-	-
Afhankelijk van bedrijfsresultaten	-677	-509
Overig	-	-
Totaal beschikbaar gestelde resultatendeling	-677	-509

Resultaat op grondslagen na resultatendeling	839	760
---	------------	------------

Wijziging overige technische voorzieningen eigen rekening		
Saldo overige technische baten en lasten	71	-314
Sluitpost	-529	168
Resultaat Technische Rekening	381	614

Den Haag, 5 april 2019

De Directie

Gilbert Pluym

Seada van den Herik

Raad van Commissarissen

Peter Auf dem Brinke, voorzitter

Sibylla Bantema, vicevoorzitter

Marcel Levi

Erik Muetstege

Overige gegevens

Bestemming van de winst

In de Statuten is de regeling van de winst opgenomen in artikel 26.

Artikel 26 van de statuten luidt als volgt:

1. Van de vennootschappelijke winst zoals die blijkt uit de vastgestelde winst- en verliesrekening, zal jaarlijks een percentage worden gereserveerd, nadat daarop voorts in aftrek worden gebracht de niet gedelgde verliessaldi van de voorafgaande jaren.
2. De aldus resterende winst staat met inachtneming van het terzake in artikel 105 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek bepaalde ter beschikking van de Algemene Vergadering van aandeelhouders.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van
N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop”

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2018 van N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” te Den Haag gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2018;
- 2 de winst-en-verliesrekening over 2018;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2018; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie ‘Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening’.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Controleaanpak

Samenvatting

Materialiteit
— Materialiteit van EUR 1 miljoen — 1,8% van het eigen vermogen
Kernpunten
— Waardering van technische voorzieningen — Toereikendheid van Solvabiliteit II-informatie in de jaarrekening
Oordeel
Goedkeurend

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 1.000.000 (2017: EUR 1.000.000). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het eigen vermogen. Wij beschouwen het eigen vermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het eigen vermogen het best de lange termijn horizon reflecteert waarop N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" stuurt. Omdat het eigen vermogen ook een belangrijke basis vormt voor de solvabiliteitspositie is dit tevens een belangrijk informatie-element voor gebruikers van de jaarrekening. De materialiteit betreft circa 1,8% van het eigen vermogen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met de Raad van Commissarissen afgesproken dat wij tijdens onze controle niet-geconstateerde afwijkingen boven de EUR 50.000 rapporteren aan hen alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van onze controle ten aanzien van fraude

Op basis van de Nederlandse controlestandaard zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg zijn van fraude of fouten. In het bepalen van onze controlewerkzaamheden maken we gebruik van de evaluatie van management in relatie tot frauderisicomanagement (preventie, detectie en respons) inclusief ethische normen die een eerlijke cultuur bewerkstelligen.

Tijdens het identificeren van frauderisico's hebben wij, mede op basis van gesprekken met, en rapportages van, de Internal Audit Functie en de Compliance Functie, frauderisicofactoren geëvalueerd. Frauderisicofactoren zijn gebeurtenissen en omstandigheden die duiden op een stimulans of druk om fraude te plegen of die een gelegenheid scheppen om te frauderen.

Wij hebben, op basis van de controlestandaard, de volgende voorgedefinieerde frauderisico's die relevant zijn voor onze controle geadresseerd:

- frauderisico ten aanzien van de opbrengstverantwoording;
- frauderisico ten aanzien van het doorbreken van interne beheersing door management.

Wij hebben geen aanvullende frauderisico's geïdentificeerd en geëvalueerd. Frauderisico's hebben wij gerapporteerd en toegelicht aan de Directie en de Raad van Commissarissen.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit:

- een evaluatie van relevante interne beheersingsmaatregelen die frauderisico's mitigeren;
- detailcontrolewerkzaamheden op administratieve journaalposten met onderliggende documentatie ten aanzien van late aanpassingen op gemaakte schattingen.

Data-analyse vormt een onderdeel van onze controle-aanpak, om frauderisico's te adresseren die van materieel belang kunnen zijn voor de jaarrekening. Deze controlewerkzaamheden zijn ook gericht op het adresseren van het risico van het doorbreken van de interne beheersing door het management.

Onze controlewerkzaamheden zijn niet vergelijkbaar met een specifiek fraudeonderzoek dat vaak diepgaander van aard zal zijn.

Onze uitgevoerde werkzaamheden met betrekking tot frauderisico's hebben niet tot bevindingen geleid die in deze controleverklaring moeten worden gerapporteerd.

Reikwijdte van onze controle ten aanzien van niet-naleving van wet en regelgeving

Wij hebben wet- en regelgeving geïdentificeerd waarvan redelijkerwijs verwacht kan worden dat deze een materieel effect kan hebben op de jaarrekening op basis van onze algemene en sectorspecifieke kennis en op basis van gesprekken met de Directie en de Raad van Commissarissen (zoals voorgeschreven door de controlestandaarden). Wij hebben tevens de richtlijnen en procedures van N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" met betrekking tot wet- en regelgeving besproken. Wij hebben de geïdentificeerde wet- en regelgeving gecommuniceerd binnen ons controleteam en zijn tijdens de controle alert geweest op eventuele indicaties van niet-naleving van deze wet- en regelgeving.

Het effect van deze wet- en regelgeving op de jaarrekening varieert aanzienlijk.

Allereerst is N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" gehouden aan wet- en regelgeving die een direct effect hebben op de jaarrekening, waaronder relevante financiële verslaggeving en belastingen standaarden. Wij hebben de mate waarin wordt voldaan aan deze wet en regelgeving beoordeeld als onderdeel van onze procedures op de betreffende jaarrekeningposten.

Daarnaast is N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" gehouden aan vele andere, sectorspecifieke, wet- en regelgeving waarvan de consequenties van niet-naleving een materiële impact zou kunnen hebben op posten en toelichtingen in de jaarrekening door bijvoorbeeld boetes en claims. We hebben gebieden van wet en regelgeving geïdentificeerd die mogelijk zo'n effect zouden kunnen hebben, waaronder de Wet op het Financieel Toezicht (Wft).

Op basis van de controlestandaarden beperken de werkzaamheden die gedaan moeten worden om niet-naleving van deze wet- en regelgeving te identificeren zich tot het bespreken ervan met het de Directie, de met governance belaste personen en/of ander management en het doornemen van eventuele notulen en/of correspondentie met toezichthouders en/of juridische adviseurs met betrekking tot de niet-naleving van wet en regelgeving. Deze werkzaamheden maken onderdeel uit van onze procedures op de daaraan gerelateerde jaarrekeningposten.

Onze uitgevoerde werkzaamheden inzake het identificeren van het risico op het niet voldoen aan wet- en regelgeving hebben niet tot bevindingen geleid die in deze controleverklaring moeten worden gerapporteerd.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de Raad van Commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Waardering technische voorzieningen en de daarmee samenhangende toereikendheidstoets

Omschrijving

De technische voorzieningen van EUR 28,0 miljoen, zijnde circa 30% van het balanstotaal per 31 december 2018, zijn voor de jaarrekening significant. De waardering van de technische voorzieningen voor verzekeringscontracten en de hiermee samenhangende toereikendheidstoets bevatten significante schattingen voor toekomstige rente, toekomstige kosten, portefeuilleontwikkeling, levensverwachtingen en overige aannames.

Voor de berekeningen worden complexe actuariële modellen gebruikt en de schattingen vragen een hoge mate van oordeelsvorming door de Directie. De toereikendheidstoets is van belang omdat daarmee wordt vastgesteld of de opgenomen voorzieningen toereikend zijn om de toekomstige verplichtingen af te wikkelen.

De waardering van de technische voorzieningen heeft een grote invloed op het eigen vermogen en het resultaat van N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" en bevat significante schattingen. Daarom betreft dit een kernpunt in onze controle.

De Directie heeft in de toelichting op pagina 23 en pagina 24 de gebruikte grondslagen en assumpties van de waardering van de technische voorzieningen en de toereikendheidstoets uiteengezet. Tevens heeft de Directie in de toelichting op pagina 33 het verloop van de technische voorzieningen en de uitkomst van de toereikendheidstoets uiteengezet. In de toelichting in de Risicoparagraaf (pagina 42 tot en met 44) is de gevoeligheid van de berekening van de technische voorzieningen voor onderliggende risico's uiteengezet.

Onze aanpak

Wij hebben de interne controlemaatregelen die de betrouwbaarheid van de basisgegevens en de vaststelling van de technische voorzieningen waarborgen getoetst. Wij hebben met ondersteuning van onze actuariële specialisten de technische voorzieningen en de daarmee samenhangende toereikendheidstoets gecontroleerd aan de hand van intern opgestelde kwalitatieve en kwantitatieve analyses en berekeningen.

Hierbij hebben wij werkzaamheden, zoals het evalueren van de plausibiliteit van uitkomsten, verricht ten aanzien van de intern uitgevoerde berekeningen, inclusief de gebruikte actuariële en economische assumpties, zoals toekomstige rente, toekomstige kosten, portefeuilleontwikkeling en levensverwachtingen. Daarnaast hebben wij de actuariële analyses geëvalueerd op redelijkheid en aanvaardbaarheid aan de hand van ervaringsgegevens, marktdata en geschatte versus werkelijke uitkomsten in het verleden.

Aan de hand van de uitkomsten van onze werkzaamheden hebben wij geëvalueerd of de risicohouding van de Directie bij het vaststellen van de schattingen is veranderd ten opzichte van vorig jaar.

Tot slot hebben wij geëvalueerd of de technische voorzieningen en de toereikendheidstoets adequaat zijn toegelicht in de jaarrekening in overeenstemming met RJ 605.

Onze observatie

Wij vinden dat de opgenomen technische voorzieningen neutraal zijn bepaald. De toelichting op de technische voorzieningen op pagina 22 en pagina 23 en op de daaraan gerelateerde risico's in de Risicoparagraaf achten wij toereikend.

Toereikendheid van Solvabiliteit II-informatie in de jaarrekening

Omschrijving

N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" dient te voldoen aan de Solvabiliteit II-richtlijn voor haar solvabiliteits- en risicomangement. Deze regelgeving bevat een veelheid aan richtlijnen voor de berekening van het vereiste en beschikbare vermogen. Berekeningen zijn complex van aard en bevatten inschattingen van significante veronderstellingen die een hoge mate van subjectiviteit kunnen bevatten. De Risicoparagraaf (pagina 42 tot en met 44) in de jaarrekening bevat een toelichting op de toepassing van deze richtlijn in het kapitaal- en risicomangement van N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" en de uitkomsten daarvan.

Gegeven het belang van de Solvabiliteit II-richtlijn voor N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" en de complexiteit van de berekening van het vereiste vermogen en het beschikbare vermogen, beschouwen we de toereikendheid van de toelichting op de toepassing van de Solvabiliteit II-richtlijn in de jaarrekening als een kernpunt in onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben inzicht verkregen in de wijze waarop N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” de Solvabiliteit II-richtlijn heeft toegepast en het vereiste en beschikbare vermogen heeft berekend en toelichtingen heeft gegeven in de jaarrekening.

Wij hebben de interne beheersingsmaatregelen voor de totstandkoming van de berekeningen, inclusief de gebruikte modellen, methodes en veronderstellingen, van het vereiste en het beschikbare vermogen getoetst. Daarbij hebben we ook de oordeelsvorming van de actuariële functiehouders van N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” betrokken in onze werkzaamheden.

Tevens hebben wij gegevensgerichte werkzaamheden verricht met betrekking tot de gebruikte data voor de berekeningen van het vereiste en het beschikbare vermogen. Daarnaast hebben wij met inzet van onze actuariële specialisten actuariële modellen, methodes en veronderstellingen getoetst op overeenstemming met de Solvabiliteit II-richtlijn. Wij hebben ook belangrijke interpretaties van de Directie op de regelgeving geanalyseerd.

Wij hebben de toelichting in de jaarrekening getoetst op consistentie met de interne en externe Solvabiliteit II-rapportages.

Wij hebben getoetst of de door N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” opgenomen toelichting in de jaarrekening in overeenstemming is met Titel 9 Boek 2 BW / RJ 605.

Onze observatie

Wij achten de door N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” toegepaste methodiek en gehanteerde veronderstellingen voor de vaststelling van het vereiste en beschikbare vermogen aanvaardbaar. De toelichting op de toepassing van de Solvabiliteit II-richtlijn in de Risicoparagraaf in de jaarrekening achten wij toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Personalia;
- Kerncijfers;
- Bericht van de Raad van Commissarissen;
- Verslag van de Directie; en
- Overige Gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De Directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het Verslag van de Directie en de Overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 26 april 2018 benoemd als accountant van N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” voor de controle van het boekjaar 2018 en zijn sinds boekjaar 2014 de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van Organisaties van Openbaar Belang geleverd.

Verleende diensten

Wij hebben in de periode waarover onze wettelijke controle van de jaarrekening betrekking heeft, naast deze controle, de volgende diensten geleverd aan N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop”:

— Controle van de QRT staten

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van de Directie en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening

De Directie is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de Directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Directie afwegen of N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet de Directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Directie het voornemen heeft om N.V. Levensverzekering-Maatschappij “De Hoop” te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

De Directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop" haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van N.V. Levensverzekering-Maatschappij "De Hoop".

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

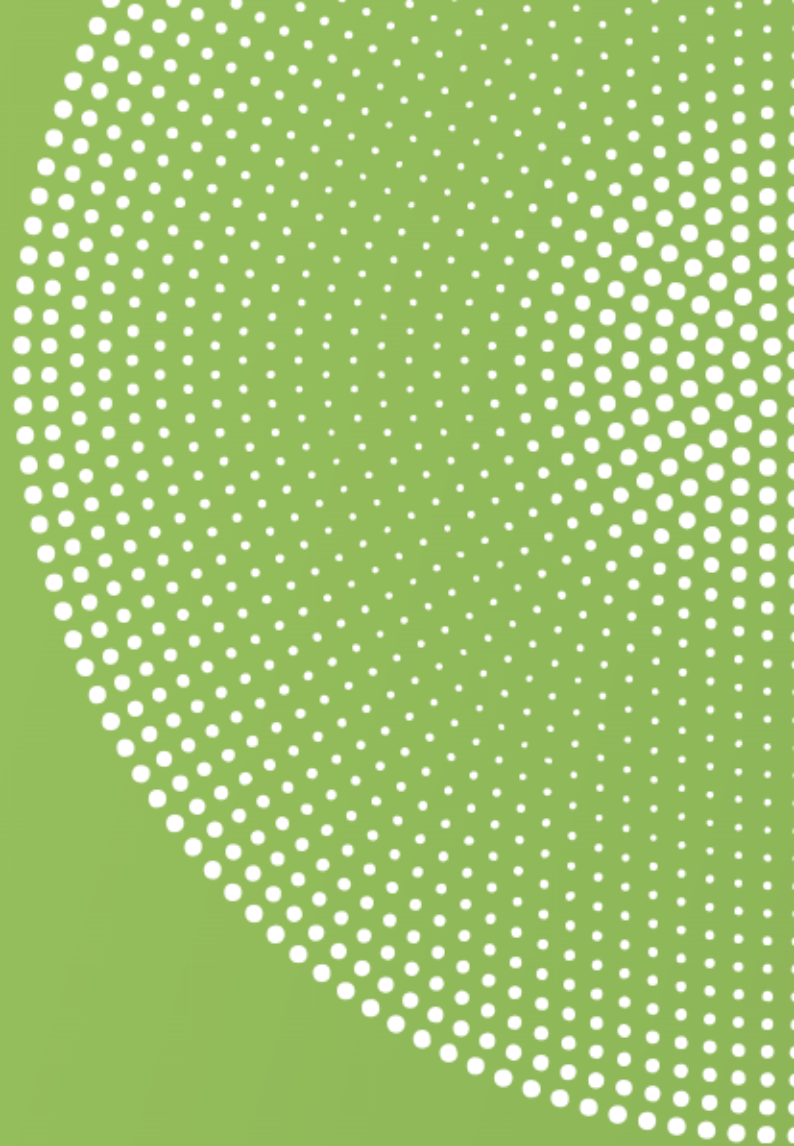
Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van de controle van de jaarrekening is te vinden op de website van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) op: http://www.nba.nl/NL_oob_01.

Utrecht, 5 april 2019

KPMG Accountants N.V.

A.J.H. Reijns RA

N.V. Levensverzekering-Maatschappij De Hoop
Zeestraat 70 2518 AC 's-Gravenhage
Postbus 532 2501 CM 's-Gravenhage

070 - 342 1313
info@dehoop.nl
www.dehoopleven.nl